

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Invățătorul

Frumos cuvânt, sublimă chemare.

Invățătorul este factorul cel mai de căpetenie în viața fiecărei națiuni. Mama și tata sunt învățătorii cei dintâi. Vieța lor, moravurile lor, îndemnurile lor sunt cea dintâiu și cea mai hotărâtoare lumină pentru noua generațiune a fiecărui neam. *Urmează apoi învățătorul.* Munca acestuia este pârghia cea mai efectivă, prin care se înalță popoarele. Și gradul de cultură și puterea de viață a unei națiuni se poate măsura cu stima și cu răsplata ce i-o dă învățătorului.

Invățătorii români ai celor 7 protopopiate din dreapta Murășului ai eparhiei Aradului, se întrunesc mâine în adunarea generală a reuniunii lor.

Cunoaștem și prețuim mai presus de toate chemarea acestor învățători. E sublimă chemarea lor, dar e grea afară din cale. Cu adâncă durere trebuie să constatăm înainte de toate, că poporul nostru în partea sa mai mare tot nu s'a pătruns încă de însemnătatea învățătorului, hotărâtoare pentru soarta sa. Poporul nostru dela sate în multe părți privește ca o sarcină odioasă jertfele materiale, pe cari le aduce pentru susținerea școalelor sale confessionale. Și fiindcă avem convingerea, că nici un rău social nu se poate vindeca ascunzându-l, trebuie să mărturisim, că nici cercurile conducătoare ale școlii noastre confessionale nu prea sunt pătrunse de colosală importanță a școlii în viața bisericești și a națiunii. Dovedirea acestei aser-

țiuni, nu recere o prea mare osteneală. Ajunge, spre pildă, relevarea faptului trist, că școala confesională română în tot timpul constituțiunii noastre bisericești, a rămas lipsită de binefacerele controlului și inspecțiunii pricepătoare. Se poate spune, cu drept cuvânt, că școala română a fost și este încă *orfana vieții noastre naționale.*

Și răul acesta nespuse de mare pentru prosperarea sănătoasă a neamului nostru se majorează și prin nefericita politică a statului, care a văzut și vede în școala română un fel de dușman firesc al său. Dela era constituțională încoace, guvernele țării, atât prin motive financiare, cât și prin considerațiunile, ce trebuiau să le aibă față de biserica romano-catolică și cea protestantă, au fost silite, ce e drept, să respecte dreptul bisericilor la școalele lor confessionale, dar în cursul vremilor au adus astfel de legi școlare, cari îngreuiău tot mai mult lucrarea efectivă a învățământului român, iar acum în urmă legile școlare ale lui Apponyi fac aproape imposibilă cultivarea în limba românească a tinerimei noastre școlare și zădărnicesc astfel progresul cultural al neamului nostru întreg.

Și afară de toate acestea politica de stat a căutat și în mare parte a și aflat mijloacele, prin cari să depărteze pe învățătorii români dela poporul român, separându-i aproape cu desăvârșire dela viața lui obștească, în deosebi dela luptele sale politice pentru asigurarea existenței naționale.

Intre așa sinistre împrejurări soarta învățătorului român nu este de invidiat. Sunt enorme greutățile cu cari este silit a se lupta. Lovindu-se în multe părți de a-

patia, de indeferentismul, ba chiar de antipatia sătenilor lipsiți de cunoștința mării însemnătăți a școlii, fără sprijinul cald și însuflețit al forurilor mai înalte bisericești, sub vecinica teroare a șovinismului, adeseori turbat, al inspectorilor regești, dat pradă în mâinile comisiunilor administrative ale municipiilor: învățătorul român este sentinela cea mai primejdută, cea mai împrejmuită de dușmani, a vieții noastre naționale.

Și cu toate aceste mizerii învățătoria română, nu și-a pierdut cumpăna sufletului. Infruntă toate greutățile cu o bărbăție vrednică de admirat. A dat din sânul său martiri pentru sfânta cauză a neamului nostru și și urmează cu hărnicie calea înaintea spre luminarea atât de anevoioasă a poporului român. Călăuziți întotdeauna de curatul adevăr am lipsi dela datorita sincerității, dacă am retăcea faptul, că da, duhul cel rău al vremii a străbătut ici-colea și în falanga învățătorilor noștri. Câțiva ambițioși și hrăpăreți au ținut să fie mai papi decât papa și au crezut a se înălța ori îmbogăți îmbulzindu-se la hamurile șovinismului maghiar. Alții caută să și acopere slăbiciunile prin servilizm față de puternicii zilei și iar, alții de frica stăpânirii duc viața stingheră în mijlocul poporului, care ar avea cea mai mare lipsă de conducători energici și neșovăitori.

Noi însă credem în învățătoria română. Simțim, că învățătorul român nicio dată nu va fi despărțit cu desăvârșire de trupul sănătos al neamului întreg. Vor trece anii de încercare și învățătorul român va reveni la postul său de stegar neînfricat al

„Nippes“

— Balet de dr. Gr. de Pantasi —

(Premiera: 1 | 14 septemvrie, la Opera imperială din Viena)

În primăvara acestui an, cu ocaziunea unei serii de festivități aranjate, la dorința împăratului în palatul dela Schönbrunn pentru cercul intim de invitați ai Majestății Sale, asistența distinsă, în care nu erau decât membrii casei domnitoare și descendenții celor mai vechi familii boereste din monarhie — și însuș Francisc Iosif, privea cu deobită plăcere scenele grațioase ale unui poem coreografic, și exprima prin aplauze mulțumirea sa cu prestațiunile figuranților, cari iarăș nu erau decât arhiduceșe, prinți, prințesori și ducese, și aristocrați aleși.

O parte din acest înalt aplaus se reflecta, firește, asupra autorului, care s'a întâmplat să fie un român, d. Grigore de Pantasi. Puțini vor fi cunoscuți acest fapt. Dar mareșalul curții l-a căutat mânezi acasă și i-a depus biletul.

După succesul acesta strălucit la un loc atât de dificil, se putea ști cu siguranță că premiara aceluiaș balet „Nippes“ pe scena operei va fi eveniment. Într'adevăr, publicul, care dela 7 și jum. până la ora 10 avea să asculte reprisă nu tocmai norocoasă a operei comice „Don Pasquale“ de Donizetti, a fost în înțelesul cuvântului fascinat prin frumseța baletului d-lui Pantasi, care a urmat. Au fost isbucniri de admirație la mijloc de

scenă, iar la sfârșit, s'au făcut unanime ovații însuflețite, autori și artiști au fost de repetite ori chemați. Presa însăș e elogioasă, și astăzi pretutindeni se discută calitățile baletului nou, care va deveni piesă de atracțiune a acestei scene ilustre care are cea mai glorioasă tradiție, urmând apoi a trece în repertoriul celorlalte teatre mari din străinătate, iar la celebra „Scala“ din Milano se fac deja pregătiri pentru premieră.

Într'adevăr, baletul d-lui Pantasi este eveniment îmbucurător pentru toți prietenii artei adevărate. Arareori s'a văzut ceva mai armonic, mai distins, mai subtil, în genul acesta, și mai desăvârșit artistic, fără cea mai mică concesiune ori cărei considerațiuni reclamate prin altceva decât arta. Mai mult decât cum opera perzistă a fi prielaj pentru muzică și cânt cu indiferență pentru text și acțiune, baletul e pretext pentru mișcări și dansuri.

Aci însă tot e organic, o scenă urmează din alta, nimic nu e intrus, acelaș gând palpită în toate gesturile; muzica însăș e sugerată și condusă de sufletul autorului care a creat acest frumos complex de viață.

Ideea, dela început, surprinzător de ingenioasă. Se ridică cortina, și din fondul tenebros, ca o viziune apare scena, în timp ce muzica are acorduri fermecătoare.

Scena pare a se apropia; iat-o limpede înaintea noastră. Intreagă reprezintă o etageră în stil rococo, cu marginile aurite; de ambele părți console și nișe; un orologiu de bronz; jur-împrejur,

mulțime de bibelouri, (așa cum se văd și la noi încă alocurea, pe „dulapul de sticlă“ al unei maice bătrâne). figuri și păpuși de porțelan fin, pagode ce clatină meru capul grotesc; lângă orologiu, un Apollo clasic, de bronz, dincolo un Amor desmerdat; într'una din nișe, în ținută prețioasă, un marchis și o delicioasă marchisă; în cealaltă, se lansează sveltă, neîntrecut de grațioasă, o statueta de Tanagra.

În posă măsurată, cu eternul suris pe buze, lumea această politică îți aduce în minte lumea celor mari, care zimbesc în liniște căutată, până ce adeseori la cea dintâi ciocnire pierd întreagă pompa gravă, și, rămâne numai un pumn de hârburi...

Dar, iată, că se face mișcare, din pământ se ivesc demoni posnași și năstașnici, aleargă printre figuri, și totastfel jucându-se, tot alintându-le, le deșteaptă la viață. Se văd, se salută, se desmeardă, se apucă de joc, și dansează, ușurel și frumos.

Marchisa se ridică ceremonios de lângă soț, și privește cochet împrejur. Divul Apollo de bronz e perplex între ea și între minunata fecioară de Tanagra. Amor duce vești și nutrește flacăra iubirei. Survine marchisul, filigran, de porțelan, și cade spart în duel cu Apollon cel de bronz; e de humor nostim scena, când părechi de pagode duc, în pas grav, ruinele, un braț, un picior, alții trunchiul, capul. Iar marchisa, nespuse de frumoasă în durere, se retrage pentru a pune doliu.

În fond, învie gobelinul pitoresc, de Lancret,

luptei pentru existența națională a neamului său. Să nu se uite, că lupta aceasta trebuie să o purtăm *cu toții* în absolută solidaritate, căci ea *pentru toți* se poartă. Fără luptă și fără jertfe nu este învingere. Să nu uităm cuvintele contelui Iuliu Andrassy, fost ministru al Majestății Sale, care tocmai acum în zilele acestea scrie așa: „*Acea națiune, care niciodată nu recurge la violență întru apărarea drepturilor și libertăților sale, nu merită ca să existe, acea națiune e vrednică să fie oprimată, ba chiar să fie despiciată*“. Noi nu îndemnăm pe nimeni la violență, nici la revoluțiune, dar pretindem ca fiecare român, în orice situațiune s'ar afla, să-și facă datoria națională până la sfârșit.

Populus Romanus et beneficiorum et injuriarum memmor esse solet — scrie Livius, istoricianul roman. Poporul român ține minte și binefacerile și injuriile, ce i-s'au făcut. În lupta noastră pentru existența națională ni-se cer multora jertfe mari și grele. Li-se cer acum îndeosebi învățătorilor români. Ei să le aducă însă cu dragă inimă pentru neamul lor. Credem în izbânda definitivă a sfintei noastre cauze, cum credem în D-zeu. Căci luptăm pentru adevăr și pentru dreptate. Iară acestea sunt dela Dumnezeu. Și când va sosi ceasul izbăvirii, națiunea română va strânge la sânul său cu multă dragoste pe învățătorii români, cari prin jertfele lor vor accelera izbăvirea.

Cu nefățărîtă dragoste și entuziasm salutăm adunarea generală a învățătorilor români și îi dorim cel mai desăvârșit succes.

Chestia marocană

III.

Vagi dorințe de a ocupa cel puțin o parte cât de mică din Maroc, are mai întâi Spania. Aceste dorințe sunt justificate prin poziția geografică a regatului spaniol, care se află în apropierea imediată, față în față cu Marocul. Mai invoacă spaniolii în privința aceasta trecutul lor plin de lupte împotriva marocanilor. În sfârșit ca un mic gaj până la scadența generală socotesc ei cele câteva posesiuni ale lor pe coastele nordice ale Marocului, precum sunt: Melilla, Centa, insulele Zaffarinas etc.

persoanele aleargă și dansează. Dincolo, un grup de Sèvres pune în mișcare păstori, păstorițe de candoare indicibilă. Alături, o vitrină cu soldați*, în costume istorice, dela Wallenstein până în epoca modernă; și ei încep marșul. Tot trăește, se agită, în vioiciune și serenitate și ușor, plătind; e spectacol feeric, toate simțurile sunt încântate.

Mereu, acordurile se pierd tot mai mult, ritmul gesturilor se reduce, gingașele figuri se apropie spre locul lor, și nu ști cum, trec în rigiditatea obicinuită, cu eternul surâs pe buze. Cortina cade. O, dar cadrul acestor scene principale sunt atâtea momente frumoase care nu pot fi descrise!

Observ că însuș corpul de balet al operei e fermecat, și se întrece în bucuria sa de a putea colabora la realizarea unei opere de artă atât de armonioase.

Funcționar în ministerul de interne din Viena și redactor la „Monitorul oficial, d. dr. Gr. de Pantasi nu e, totuși, nici începător, nici diletant în arta aceasta. Temperament de artist, care păcat că n'a fost dat scenei, dansul are în talentul său o activitate de aproape 20 ani ca regisor de reprezentațiuni teatrale, pentru scopuri de binefacere și naționale, și dela început s'a distins în calitatea aceasta, apreciat întâiu la Cernăuți, unde era sufletul societății „Armonia“, apoi după înscenarea operei „Moș Ciocărlan“, la Sibiu și la București.

*) Imită exact după vitrina cu soldați de porțelan care împodobeste bioul Majestății Sale la Schönbrunn, și care i-a făcut-o cadou vechea manufactură austriacă.

În lupta ce se dă pentru câștigarea Marocului însă se cere pe lângă titlurile de drept necesare și pe lângă forța de expansiune presupusă, și o bună doză de energie isvorâtă din conștiința unei puteri, ce ar putea ține piept cu ceilalți rivali. Și tocmai această energie și această conștiință le lipsește mândrilor hidalgos pe panta decăderii continue, în care se află.

Între candidații la moștenirea Marocului ale căror pretenții găsesc oarecare justificare, în rândul întâi sunt francezii. Ei stăpânesc deja Algeria și Tunisia și s'au întins tot mai departe în sud peste Sahara, așa că teritoriul stăpânit de ei cuprinde cu excepția câtorva puncte străine vasta suprafață dintre oceanul Atlantic, golful Jabes și golful Benin. Marocul e ca un ichiu iufțit în inima acestui domeniu imens. Parte din drumurile ce vin din Sudan ies la ocean pe teritoriu marocan, numai cu greu au putut francezii să abată pe câteva din ele pe pământul ocupat de ei. Munții și văile ce unesc Tunisia, Algeria și Marocul într-o singură unitate geografică s'iesc pe francezi să se întindă mai departe spre apus să ajungă la ocean. Dar cele trei țări din munții Atlas formează în același timp și o unitate etnică pentru că sunt locuite de aceeași populațiune mauro-berberă, care oricât ar fi de înapoiată e strâns unită prin puterea aceleiași credințe, și în parte a aceleiași limbi, așa că orice acțiune în una din aceste țări ar afla oricând răsunet peste hotare. Dacă voesc prin urmare francezii să-și întemeieze domeniul lor colonial pe niște baze sigure ca să nu se prăbușească la cea dintâi sguđitură mai puternică, trebuie să supună întreagă această unitate etnică acelorasi influențe de asimilare sau cel mult de adaptare la mediul creat prin dominațiunea lor. Sfera binefăcătoarei influențe a culturii franceze care în Algeria și în parte și în Tunisia, a dat rezultate atât de strălucite, trebuie întinsă până la hotarele oceanului Atlantic. Din unitatea geografică și etnică pomenită e necesar să se facă și o unitate politică. Altcum toate jertfele, pe cari le fac francezii în Africa nordică nu vor avea rezultatele dorite. Bărbații de stat francezi au înțeles lucrul acesta, de aci atitudinea destul de energică și consequentă a Franței în chestiunea marocană.

Anglia, cu toate că Marocul se află la intrarea în marea Mediterană pe unde trece drumul spre Indii, nu pare a face francezilor greutăți. Dimpotrivă, de când cu renunțarea Franței la Egipt, englezii par a susține acțiunea franceză în colțul nord-vestic la Africea. Italia n'are interese în Maroc, în schimbul sprijinirii acțiunii ei în Tripolitania, eventual în Albania, ea ar fi probabil gata să facă opinie separată de tovarășele ei din tripla alianță. (Aceasta se vede și din înțelegerea din 1901, prin care Franța și Italia își promet reciproc mână liberă în Tripolitania și Maroc). Ceeace pune frâu tendințelor franceze în Maroc și ține

Piese și feeriile ce a pus în scenă în număr însemnat și totdeauna după ideile proprii, n'au fost nicicând lipsite de succes deosebit. Va rămâne neuitată impresia ce au produs tablourile vivante „Tricolorul“ și „Desteaptă-te române“, aranjat de dansul în teatrul din Cernăuți la serbările întru comemorarea lui Ștefan-cel-mare.

În Viena, numele său are excelentă reputațiune în cercurile cele mai înalte, și la toate festivitățile filantropice se cere concursul acestui român. Acum un an, s'a vorbit mult despre creațiunile sale mai noi: În amintirea lui I. Strauss, „Muzica și inima“, „Farmec tineresc“ și „Cântecul“, fiecare fiind capodoperă în genul său.

E membru în comitetul artistic la teatrul științific „Urania“. Și, nu mai accentuăm însemnătatea alegerii pieselor sale pentru curte.

Deacum, activitatea sa va fi destinată prin teatru, cercurilor mari din public. Pentru sezonul acesta prepară înscenarea melodramei sale „Femeia“, și o feerie cu motive naționale ce va avea să fie reprezentată la București.

Amintim că d. dr. Gr. de Pantasi e bine văzut și la curtea română. Majestatea Sa regina poartă mult interes binevoitor pentru activitatea sa de artist, iar regele l-a numit mai demult ofițer al „Coroanei României“ și l-a distins cu ordinul „Bene merenti“.

— Astfel, românii de pretutindeni vor participa la bucuria ce au simțit românii din Viena care au azistat la sărbătorirea acestui frate al nostru.

Prof. C. Nedelcu.

astfel în suspensie rezolvarea chestiunii marocane e neînduplecata rezistență a Germaniei.

Într-o vreme în Germania se ridicau voci, cari cereau cu înzistență ocuparea Marocului, sau cel puțin a unei părți din el către imperiul german. Chiar în timpul din urmă s'a manifestat dorința, ce animează și acum unele cercuri din Germania, de a ocupa partea vestică a Marocului. Se pare însă, că forurile conducătoare ale politicii germane se mulțumesc a împiedeca numai pe francezi în împlinirea visurilor lor.

Un arsenal întreg ca presă, birouri de informații, broșuri etc. le stă la dispoziție pentru a discredită pe francezi și atribui influența. Cât de mult a agitat și agită chestiunea marocană spiritele în Germania se poate vedea și din cele ce se scriu aproape zilnic acolo. De altfel lupta e ușoară de înțeles. Germania, stat eminentamente industrial, e lipsit de colonii bogate și bine populate, cari să-i servească ca locuri sigure de desfacere a produselor sale. Teama că ar putea veni o vreme, când să-și piardă piețele câștigate până acum, neliniștește ca o fantomă sufletele tuturor patrioților germani.

Ar fi unul din cele mai îngrozitoare dezastre. E explicabil deci de ce cere Germania cu atâta energie, cel puțin păstrarea „porților deschise“ în Maroc, cu toate că ea e angajată numai în rândul al doilea în comerțul marocan (în rândul întâi e Anglia, în al doilea Franța). Mai e însăfășit și gelozia de a nu putea suferi ca statul vecin și rival să se întărească prea mult, ceeace mai îndeamnă pe germani să lupte împotriva planurilor franceze.

Chestiunea marocană, în felul cum o cunoaștem astăzi, datează numai de pe la 1880. Relații temporale între Maroc și diferite state europene au început însă cu multe veacuri înainte, încă de pe vremea descoperirilor geografice. Dar aceste relații n'au contribuit întru nimic la cunoașterea mai de aproape a țării, așa că cele afirmate mai sus despre izolarea până în zilele noastre a Marocului, rămân în picioare. Timp de 7 veacuri, dela așezarea arabilor în colțul apusean al Africea-nord și până la începutul secolului al 15-lea, imperiul marocan a rămas neturburat de vre-un dușman din afară. Pe timpul descoperirilor geografice însă corăbiile străine începură să viziteze tot mai des coastele marocane, la început fără nici un gând rău, mai apoi însă cu intenții războinice. Portugezii mai ales în încercările lor de a da ocol Africea, aveau nevoie absolută de anumite puncte de sprijin pentru călătoriile lor îndelungate.

Infantele Henric Corăbierul își puse de scop chiar cucerirea Marocului, crezând, că drumul spre Indii ar fi mai ușor de găsit pe uscat, decât pe apă. Își adună o cruciată puternică de vre-o 50.000 de oameni și porni împotriva Tangerului. Curenții de mare îl făcură însă să devieze spre est și ajunse în fața Centei, pe care o și cuceră (1445). Într-o altă expediție mai cuceră Alcasar Seguer (1458). Abia după moartea lui putură portugezii să pună mâna pe cele câteva puncte la ocean, ca: Dar El Beida, Arsila, Tanger, Agadir, Azemmur, Mazagan, Saffi, Mogador, pe cari însă le pierdură în înfrângerea suferită în 1578 la Alcasar Kebiz, când își pierdură totodată și independența, ajungând sub spanioli (1580). Când se desfăcură de spanioli, primară Tangerul și încă câteva puncte înapoi (1640), spaniolii însă ținură Centa pentru ei. De atunci portugezii n'au mai încercat să câștige teren în Maroc.

Portughezii urmăreau în țara șerifilor scopuri economice, spaniolii mai mult religioase. Catolicii fanatici, ei voiau să câștige pentru scaunul papal pe toți locuitorii din Maghreb. Prin aceasta însă au trezit fanatismul religios al marocanilor, cari se țineau de cei mai adevărați credincioși ai lui Mohamed. De aceea spaniolii, cu toate luptele ce le-au purtat împotriva marocanilor n'au putut câștiga nici pe jumătate cât portughezii. În 1496 Medina Sidonia cuceră orașul străvechi întemeiat de Fenicieni, Melila, mai târziu spaniolii mai cuceriră câteva puncte de oarecare importanță strategică pe coastele mării Mediterane, așa-numitele „presidios“, pe cari în parte le păstrează și astăzi. Nici odată însă n'au știut să se impună marocanilor ca o putere de care să se teamă. Chiar astăzi le sunt cei mai antipatici dintre toți europenii cari vin în contact cu ei.

Republicele italiene pentru ca să rămână la adăpostul atacurilor piratilor marocani și algerieni, și au luat încă de timpuriu refugiul la tratate și

convențiuni cu imperiul marocan, căruia se învoia să-i plătească tribut. Mulțumită acestei proceduri italienii au știut să-și străcoare mărfurile lor chiar și în cele mai ascunse colțuri ale Marocului, servindu-se spre scopul acesta mai ales de evrei.

Francezii au încercat înzadar ca prin ajutorul aceleiași modalități să scape de atacurile piratilor din Rif. Ei fură siliți să se folosească de puterea armelor pentru a-și asigura comerțul pe mare. De sigur, și acesta a fost scopul expediției din 1270 a lui Ludovic IX împotriva Tunisiei. Expediția n'a reușit, dar prin ea s'a atras atențiunea francezilor asupra Africii de nord. În 1536 Francisc I. încheie un tratat comercial cu sultanul Soliman, patronul statelor mohamedane din nordul Africii. Carol IX. făcea planuri de a ocupa Algeria. În 1577 vedem cele dintâi consulat în Fes și Marraech. Isac de Razilly, trimisul lui Richelieu în Maroc îi propunea acestuia ocuparea Mogadorului și luarea Marocului sub protectoratul Franței. El încheie două tratate cu sultanul, unul privitor la navigație, altul la comerț (1631). Ludovic al XIV reuși să încheie cu sultanul Ismail un tratat și mai strâns (1682), care fu reînnoit în 1767. Prin tratatul acesta se introduce dreptul de protecțiune al statelor europene față de supușii marocani aflați în serviciul lor. După cucerirea Algeriei de către francezi, aceștia au intrat în relații și mai strânse cu imperiul marocan, nescăpând nici o ocazie pentru creșterea influenței lor în apus. Cu toate acestea în 1844 fură siliți să ducă războiul împotriva marocanilor, pentru amestecul acestora într-o revoluție a algerienilor.

IV.

Anglia în ultimile două sute de ani și-a dat silința să-și desvolte cât mai mult comerțul ei în Maroc, dar scopuri politice n'a urmărit niciodată aci. S'a mărginit să menție statul quo, ori de câte ori soarta marocului părea amenințată. În 1856 încheie cu sultanul un tratat comercial, care e în vigoare și azi.

Germania a intrat târziu în relații cu Marocul, abia în 1873 când își trimite un consul acolo. În 1879 înființă o ambasadă, iar în 1891 încheie un tratat comercial.

În a doua jumătate a veacului trecut se iveau tot mai mult conflicte între Maroc și diferite state europene, mai ales pentru citatul drept de protecțiune a oamenilor din serviciul lor. Imprejurarea aceasta a determinat în cele din urmă statele interesate, ca la propunerea Angliei să se adune într-o conferință și să se discute măsurile ce ar fi de luat pentru a se înconjura pe viitor astfel de conflicte.

Conferința s'a ținut la Madrid în anul 1880, iar rezultatul ei a fost protocolul din 3 Iulie, același an, iscălit de reprezentanții tuturor puterilor, cari au luat parte (Anglia, Franța, Prusia, Austria, Belgia, Danemarca, Spania, Țările unite ale Americii de nord, Italia, Marocul, Olanda, Suedia și Norvegia). Prin tratatul acesta, în care s'a adus hotăriri importante și cu privire la comerț, comunicațiune etc. s'a recunoscut întregitatea statului marocan și suveranitatea sultanului. Până acum diferitele state europene procedau izolat în relațiile lor cu Marocul, de aci înainte ele lucrează în comun, o împrejurare, care dată fiind rivalitatea dintre ele, a complicat chestiunea marocană și a adus-o în fața ei de astăzi.

Dela 1880 încoace, și mai ales dela câștigarea protectoratului asupra Tunisiei, Franța a continuat cu un zel și mai mare opera sa sistematică pentru asigurarea influenței sale în Maroc. Încă din 1878 inginerul Duponchel făcu planul îndrăzneț al unei linii ferate, care să străbată pustiul Saharei și să pună în legătură Algeria cu Sudanul peste Timbuctu. Oazele prin cari avea să treacă linia aceasta erau însă de drept ale Sultanului din Maroc. Ocuparea lor în timpul acela ar fi provocat de sigur un conflict între francezi și marocani, pe partea cărora s'ar fi alăturat probabil și Anglia și Spania. Afară de aceea Franța mai era preocupată și de soarta Egiptului, așa că nu putea să-și încordeze toate forțele în Apus. Urmă însă înfrângerea dela Tosoda (1898), care convins pe francezi, că nu mai au ce căuta în Egipt și-i făcu să-și îndrepte acum toată atențiunea în regiunile apusene ale Africii de nord. În 31 martie 1899 se încheie un tratat anglo-francez, prin care Sudanul și Sahara fură împărțite în două: Răsăritul fu cedat Angliei, Apusul Franței. Trupele franceze ocupară acum una după alta oazele înșirate în calea spre Timbuctu (în 1899 în Salah, 1900

Igli și Timmimun, 1901 Tuat). Slabele proteste ale marocanilor nici nu fură băgate în seamă.

În lăuntruț țării francezii și-au dat toată silința să devină simpatici. Pe tânărul și ușuratecul sultan Abdul Aziz știură să-l câștige cu totul pe partea lor. spre scopul acesta bancherii francezi aveau pungile deschise ori decâte ori era vorba de vre-un împrumut pe seama sultanului. E aceeasă armă, pe care francezii au întrebuințat-o cu atâta folos în Tunisia, și pe care ei o numesc „pénétration pacifique”. Dându-și seama de marea influență pe care o au asupra întregii populațiuni marocane autoritățile religioase, au căutat să-și asigure încă de timpuriu simpatia lor. Șeriful din Vazan e protejatură francezilor. Bătrânul Abd es Slam purta cu mândrie uniforma de general francez cu steaua și cordonul legiunii de onoare pe piept, cu toate că coranul îi interzicea aceasta. La parada militară din El Kreider (Algeria) din 10 aprilie 1903, la care a luat parte și Loubet, a fost invitat și șeriful din Vazan. În fața tuturor demnitărilor prezente, președintele republicii puse pe pieptul acestui papă marocan crucea legiunii de onoare. Procedări de felul acesteia la un popor așa de iubitori de onoruri ca cel marocan, nu rămân nici odată fără efectul dorit. Oarecari servicii le face Francezilor și alianța israelită, care prin școlile susținute de ea răspândește cunoștința limbii franceze în pătri mai largi.

Francezii și-au dat silința ca din contactul lor cu Marocul să profite și știința. De aceea, mai ales în timpul din urmă, prin bărbățiile lor de știință au căutat să studieze țara și s'o facă și altora cunoscută. Spre scopul acesta au înființat societăți, ca: „Comite du Maroc” și „Mission scientifique du Maroc”. Rezultatele diferitelor cercetări s'au publicat și se publică în reviste speciale (ca) „Le Maroc francais”, „Annuaire du Maroc”, „Archives Marocaines” (Publication de la Mission scient. du Maroc). De altcum francezii sunt cei mai buni cunoscători nu numai ai Marocului, ci ai întregii Africe de nord.

Tratatul lor cu Anglia din 8 aprilie 1904, credeau ei că are să fie pasul hotărâtor spre împlinirea visurilor lor în Maroc. Prin tratatul acesta Franța renunță la Egipt, Anglia recunoaște preponderanța Franței în Maroc, amândouă își făgăduiesc a nu se împiedeca în tendințele lor reformatoare.

Franța plănuia reforme mari. Dorea să se formeze mai întâiu armata marocană, care avea să fie instruită și condusă de ofițeri francezi. Poliția, care trebuia să vegheze asupra apărării integrității statului și a suveranității sultanului, avea să fie deasemenea încredințată francezilor. Francezii aveau să încasese vama și dările, finanțele în genere trebuiau să fie administrate de ei. În chipul acesta Marocul ar fi ajuns desigur soarta Tunisiei. Anglia, Spania, chiar și Italia își dădură consimțământul, totul părea că merge foarte bine la început.

Dar atunci se ridică Germania și prin un veto al ei încurcă pentru moment socotelile așa de bine alcătuite ale francezilor. Delcassé fu silit să-și ia rămas bun dela tovarășii săi din minister, iar chestiunea marocană, la cererea Germaniei, fu adusă din nou în fața puterilor semnatare la 1880, în conferința dela Algeciras, deschisă în 16 ian. 1906. Discuțiile foarte pasionate au durat două luni și jumătate și nu odată au amenințat să fie întrerupte și delegații să plece acasă. Din fericire însă, cu mare greutate s'a găsit totuș un mod de înțelegere, așa că conferința a avut un rezultat pacificator. S'a discutat și s'au adus hotăriri cu privire 1. la organizarea poliției, 2. la supraveghierea și reprimirea contrabandei de arme. 3. la întemeierea unei bănci de stat, 4) la mijloacele de a se mări venitele statului, 5) la regularea vămilor și lucrărilor publice.

Intenția Germaniei era să reducă rolul Franței la acela al celorlalte state europene. Conferința din Algeciras însă fu silită să recunoască preponderanța intereselor franceze în Maroc. Cu instrucția poliției au fost însărcinați francezii și spaniolii, și anume în porturile Tetuan și Caras numai spaniolii, în Tanger și Casablanca și unii și alții, iar în celelalte patru porturi numai francezii. Deasemenea la subscrierea acțiunilor băncii li-s'a recunoscut întâietatea capitalurilor franceze. Așadară în loc ca conferința din Algeciras să pună capăt pentru totdeauna tendințelor franceze de a cuceri Marocul, le-a întetit și mai mult. Pentru că tocmai în articolele actului general al conferinței internaționale din Algeciras au găsit francezii justificarea campaniei lor în Maroc, începută la 30 decembrie 1906, dată la care divi-

ziunea din Toulon luă drumul spre Tanger. Spesele acestei campanii s'au urcat la sume enorme, cari desigur nu vor rămânea bani aruncați în vânt. Cu toate protestele și agitățile Germaniei, francezii continuă a cuceri tot mai mult teren în Maroc. „E mai tare logica faptelor, decât voința oricărui bărbat de stat german”, zice cu părere de rău corespondentul ziarului Tag.

Dela rezolvarea chestiunii marocane atârână în mare parte soarta politicii coloniale franceze în Africa de nord.

N.

Uriășele serbări ale Ligei pentru unitatea culturală a tuturor Românilor

Insemnătatea intelectuală și națională a serbărilor

București, 2 sept.

Încă de vineri seara au început să sosească în capitală vizitatori buni pentru serbările vestite de Ligă. La fiecare sosire, șirul lung al fiecărui tren, e îmbăcsit de călători. Cei mai mulți călători au fost primiți la gară cu găzduitoarea primire românească, de comitetul de primire al Ligei. Cea mai mare parte a celor sosiți, cu deosebire a celor sosiți din țările negrei roșii, au fost găzduiți cu o aleasă îngrijire.

Sâmbătă seara, cu trenul din urmă, tren special, dela ora 12 noaptea, au sosit în gara de nord 1500 de frați bucovineni, săteni și studenți. Li-s'a făcut o primire deosebită.

Muzica militară i-a întâmpinat cu „Deșteaptă-te Române”, iar d. Iorga în fruntea comitetului de primire, le-a urat bun sosit, dorind să vie o vreme, când serbarea Ligei, să fie o serbare pe pământul liber românesc al tuturor românilor și mulțămind, că gândul vestit de Ligă, ei au venit să-l și înfăptuiască. I-a mulțămint d. Modest Scarlat deputat în dieta bucovineană, conducător al acestor vrednici români, făgăduind statornicie neclintită, față de idealul nostru național. D. Iorga în urale nesfârșite a fost dus pe sus.

Printre bucovineni au ieșit la iveală mai ales *arcașii lui Ștefan*, țărani voinici, cu plete dese și mândre, îmbrăcați cu cojoace, ca pe vremuri de stăpânitori în casa lor.

Nici pe timpul expoziției n'a fost deodată atâta mulțime în Capitală.

I.

Duminecă dimineața, la orele 10, au început serbările. Văzduhul în seninătatea lui albastră, strălucea în scânteirea limpede a soarelui.

Nici un nor cât de mic nu era pe bolta cerească. Orașul era împodobit cu o mulțime de steaguri. Înainte de amiază, trenurile, care au sosit au mai adus o mulțime de călători.

Grupurile de săteni, călăuzite de membrii Casei de cetire, care funcționează pe lângă Ligă, se opreau, ba în fața palatului regal, ba la statuia lui Brătianu, ba la a lui Gh. Lazar, la ministerul lucrărilor publice, un palat impunător în stil românesc, la palatul de depuneri, la cel al poștelor, încântându-se privindu-le. Un bucovinean stând în fața statuiei lui Mihai Viteazul, peste drum de universitate, văzând spre dreapta nu departe de acolo, falnica biserică rusească, nu se opri să nu se mire de

nesocotința românilor ușuratici, de a o lăsa să fie implântată tocmai în inima României.

Cu nepăsarea asta, nu ni-se vor împlini niciodată visurile noastre dulci. Așa se rostea el.

Vioiciunea românilor noștri, îmbrăcați în frumosul port românesc, dădea un farmec nespus de încântător Capitalei, față de mișcările noastre greoaie, și de hainele noastre orașenești internaționale și pocite.

Era o însuflețire mult mai puternică decât la 10 Mai.

În parcul Carol I, era o lume nemai-pomenită. Aleiele fără sfârșit erau pline de oameni din toate părțile locuite de români. Până și jidani am zărit și încă de cei habotnici, cu zulufi, cu cizme și cu hainele, cari păreau că s' uniformă. Zărind unul din tre ei pe dl Iorga, l'am auzit fiind aproape, cum le spunea celorlalți, arătându-i-l: Ista-i Iorgă!

Și să nu vă mirați de numărul măricel de jidani, sosiți și ei la serbările Ligii. Nu, căci nu e nici dragoste de Liga antisemită sau culturală, ci numai și numai dragostea de tot ce-i de pomană, căci cu un preț așa de scăzut nu se ntălnesc așa de ușor. Iată cum de împrejurările silesc câteodată chiar și pe cei mai încăpățânați jidani, să fie mulțumiți de d. Iorga antisemitul sau mai bine zis anti-juda și să se închine înaintea dsale cu recunoștință curată, cușer de curată.

Publicul numeros din Arenele romane a ascultat cu mare plăcere diferitele cântece naționale, iar dl N. Iorga, neobositul și silitorul secretar valoros al Ligii, înconjurat de țărâtime streină, îi dă deslușiri de mare preț. I s'au făcut sincere ovații și strigătele: „Să trăiască d. Iorga“, durează mai multe clipe. În parc au fost o mulțime de distracții, ca tombole, căișori, waterchutte, iar muzicile au cântat mai numai cântece naționale. Cea mai mare mulțumire a publicului, ceace i-a atras luarea aminte a fost expoziția istorică, organizată de d. Iorga în fostul palat regal. Aci au fost expuse lucruri însemnate și de preț ca diverse documente și scrisori, fotografiile mănăstirilor din țară, vederi din Ardeal și Bucovina, tablouri istorice, cărți vechi, toate acestea adevărate comori neprihănite și pline de însuflețire și îmbărbătare pentru idealul neamului nostru. Foarte mult vizitat a fost și pavilionul foii „Neamul Românesc“ cu o mulțime de produse ale unei activități avute și felurite.

După ameazi au fost curse de biciclete, concurs de prea frumoase costume naționale, cabaretul artistic a oferit publicului un spectacol artistic foarte mândru. Artiștii și artistele teatrului național, au spus monoloage și au declamat bucăți naționale înălțătoare de simț. D. profesor Onciu a rostit în Arenele romane, o prea frumoasă cuvântare, urând bun sosit tuturor fraților veniți din toate unghiurile locuite de români. Domnișoare în frumosul nostru, port național au vîndut în folosul Ligii, cocarde

tricolore, flori, cărți poștale ilustrate naționale. Pe la 7 seara, când abea începuse „Povestea neamului“, în depărtare s'au arătat semnele unei furtuni și nu peste mult începuse să cadă o ploaie torențială alungând publicul din mijlocul unei însuflețiri de nedescris. Succesul moral și material al primei zile a fost cum nu se poate mai frumos. Toți erau pătrunși de însemnătatea intelectuală și națională a acestor serbări în interesul întăririi ideii românismului la noi.

Traian Țăranu.

Bine ați venit!

Români, ostași credincioși ai falnicului nostru drapel național, cari ați grăbit să binevențați în mijlocul vostru neînfricării anteluptători ai revendicărilor naționale; să auziți chemarea lor de luptă pentru drepturile firești ale neamului nostru de veacuri apăsate deurgia asupritorilor, venind chiar din cele mai îndepărtate cătune din cutele pitoreștilor văi ale Crișului alb și Deznei — bine ați venit la Buteni.

Pe când cetiți aceste rânduri voi, miile de români adunați în jurul celor mai aleși fii ai neamului nostru, sorbiți cu nesăț cuvintele lor dulci de însuflețire curată și tresaltă zidurile acestui orașel nepretențios de strigătul votru dureros, energic și întăritat de protestare, resfrângându-i ecoul Valea Crișului.

Inveseliți de veselia voastră, însuflețiți de însuflețirea și incurajați de neînfrânta voastră energie, vă întâmpinăm cu dragoste la această adunare măreață.

Neamul românesc din această țară este un factor important și hotărîtor prin puterea sa de viață, prin conservarea înteiță a existenței sale etnice și chiar prin numărul său de patru milioane. Ne umple de bucurie, deci, această frumoasă manifestare de viață și conștiință națională, această falnică adunare a voastră, români voinici de pe Crișul alb cu fața pârăguită de arșița soarelui, cu mâinile gronțuroase de greutatea muncii și cu femeile voastre harnice, vesele și frumoase.

Ascultați iubiți români cuvântul profetilor unui viitor mai fericit și mai senin, să puteți duce raza nădejdilor la depărtățile voastre vetre din umbra dealurilor și să inoculați în sufletele fragede ale copișilor voștri dragostea neadormită de neam.

Ascultați cu dragoste glasul chemător la luptă mare, al fruntașilor cari au venit în mijlocul vostru să vă înarmeze cu nădejde și cu nouă însuflețire pentru compania electorală viitoare, ca cu cinstea, cu entuziasmul și energia voastră să învingeți minciuna, perfidia și imoralitatea contrariilor voștri firești, să duceți la strălucită izbândă, stindardul partidului național român; stindardul dreptății, libertății și egalității.

Dea Dumnezeu, ca așa să fie!

Adunare poporală românească în Brașov. *Comitetul central comitatens al partidului național român din comitatul Brașovului, în ședința sa de ieri a fixat termenul ținerii unei adunări populare la Brașov pe Vineri 14 (27) oct. în ziua Cuv. Paraschive. Pentru pregătirea adunării populare s'a ales o comisiune constatătoare din d-nii adv. I. Lengeru, Al. Străvoiu și Petru Popovici.*

Autonomia catolică. O gazetă semioficioasă lansase mai deunăzi știrea, că proiectul autonomiei catolice e gata și în amănunte; ar fi trecut deja prin consiliul ministerial și nu peste mult va fi adus la dezbateră în dietă. Svonul acesta a fost acum îndreptat într'acolo, că planul autonomiei e în părțile esențiale într'adevăr gata, dar în amănunte mai sunt unele dificultăți, cari vor fi ușor de înlăturat. Ministrul de culte speră, că în curând va putea să depună proiectul pe masa dietei. Noi așteptăm, scrie „Unirea“, cu nerăbdare proiectul acesta al ministrului de culte, că vrem să știm cum a rezolvat și autonomia noastră, de care ni se leagă atâtea interese mari naționale și bisericesti.

Vlaicu trece Carpații în zbor. *Alaltdieri s'a întors Vlaicu din Calimănești — ni se scrie din Sibiu — unde a fost dus pentru a se recrea după oboselile Blajului, și pentru a se consulta cu medicul băilor asupra suferințelor de inimă, ce s'au ivit.*

Medicul l-a sfătuit pe genialul nostru inventator să renunțe la pilotaj, căci s'ar putea complica ușor suferințele ce deocamdată rămân mai puțin grave. Vlaicu al nostru însă nu prea crede în doftori, și pe drum către casă, s'a gândit să desmintă îngrijorările lor. Dacă în zborul de duminică nu-l va împedeca vremea urată, luni dimineața pornește... și nu se oprește până la cabinetul de consultație al doctorului din Calimănești...

Tinerimea română din Sibiu a hotărît ca duminică să se constituie un comitet organizator, la zbor. După zbor se va da un banchet în onoarea aviatorului.

Din Blaj și-au anunțat sosirea o mulțime de inși, pe duminică.

Presa vieneză și rechemarea ministrului Mișu. Cu prilejul rechemării d-lui Mișu, fostul ministru al României la Viena, trimis în aceeaș calitate la Constantinopol, ziarul oficios „Fremdenblatt“ relevă excelenta reputație de care se bucură d. Mișu în toate cercurile societății vieneze, mai cu seamă în cele oficiale unde a știut să-și creieze cea mai mare bunăvoință și cea mai caldă recunoștință.

D. Mișu lasă cele mai bune amintiri în cercurile societății vieneze care vede plecarea sa cu cea mai mare părere de rău.

Declarațiile lui Andrassy despre obstrucție. Mih. Réz publică în revista „Magyar Figyelő“ o critică extinsă asupra vorbirei contelui Iuliu Andrassy rostită în ședința dela 22 iulie a camerei ungare. La critica aceasta contele Andrassy răspunde tot în „M. F.“ prin un articol de polemică. Articolul se încheie cu o declarație a lui

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

Andrássy despre atitudinea lui în chestia obstrucției, accentuând, că el nu vorbește despre obstrucția actuală, ci despre obstrucție în general.

Eu nu recunosc dreptul pozitiv de a obstrua, scrie Andrássy. Nimeni nu a intenționat să modifice o clauzulă de rezistență care se poate asemăna cu cea a bulei de aur. Nici aceea nu dă minorității dreptul formal de a obstrua, pentru că majoritatea nu și-a putut valida voința și pentru că nu există parlamentarism adevărat.

Obstrucția este forțată, ea este un mijloc revoluționar.

Ea paralizază voința majorității, fără ca să o poată înlocui cu una alta, fără ca în locu-i minoritatea să o poată îndrepta, așa, că face imposibil parlamentul însuși.

Dar pentru aceea ca și revoluția, așa și obstrucția poate să fie corectă și patriotică. O națiune, care niciodată nu recurge la forță pentru a-și apăra drepturile și libertățile, nu e vrednică să existe, aceea merită să fie strivită, ba chiar disconsiderată. Nu totdeauna revoluționarii au fost vinovații, ci aceia, cari prin politica lor rea au pricinuit revoluția. Dacă Rákoczy nu prindea arma în contra absolutismului urgisit, introdus în urma învingerilor prințului Eugen: am suferit moarte necinstită, — dacă după invaziunea trădătoare a lui Jellasiich nu recurgeam și noi la forță, ar fi urmat perirea jalnică, de care Széchenyi se temea atât de mult, care a prezis, că nu vom muri moarte de eroi, ci vom peri cu rușine într-o gărlă. Așadar caracterul revoluționar al obstrucției nu dovedește, că ea necondiționat trebuie să fie desaprobată.

Dar, durere, nu se poate stabili preciz cazurile, când moralmente obstrucția este legală.

Acolo, unde nu există parlamentarism adevărat, acolo, unde guvernul e atâta de puternic, încât dacă el numai comițând greșeli extraordinare și numai aprinzând el însuși toate patimile își poate crea majoritate, acolo, unde totdeauna acela are șanse de a ajunge la putere, care din punct de vedere național pretinde minimul, într'un astfel de stat, care trăiește în legături organice cu un alt stat, cu un cuvânt într-o țară, ca și a noastră, se poate întâmpla, ca obstrucția să fie corectă, ba ea e chiar o datorie patriotică.

Obstrucția totdeauna strică, totdeauna e păgubitoare, dar acolo, unde guvernele nu se tem, că opoziția le va pricinui căderea, ci numai de aceea, că voința prealabilă, sau stând în serviciul atitudinii unilaterale de partid, ușor se pot deda la exagerări, unde prejudiciul ori voința țării surori poate să fie motivul autentic, acolo probabil se poate întâmpla, ca obstrucția să fie unica armă eficace, acolo eventual obstrucția va fi unicul contramedicament al celui mai scârbos absolutism, al absolutismului de partid. Iar paguba, ce ar face-o eventual acolo, eventual va fi mai mică, decât paguba, ce o poate pricinui majoritatea necontrabalansată.

E o mare greșală, că la noi se poate obstrua foarte ușor și des. Pentru aceea e necesară și modificarea moderată a regulamentului camerei, dar răul nu e a se căuta în regulamentul camerei, ci în stările noastre publice, în puterea de guvernament exagerată, în moravurile noastre politice.

Libertatea mai mare la alegeri, o reformă electorală, care să întărească voința și independența alegătorilor, direcție națională în chestia reformei militare, moravuri politice mai bune, acestea sunt mult mai importante, decât regulamentul camerei, deoarece acelea vindecă rădăcinile relelor, câtă vreme revizuirea regulamentului camerei atinge numai simptomele acestora. Ba revizuirea rezolvită cu forța prin înfrângerea opoziției numai ar otrăvi și mai tare răul: ar asigura probabil pentru câțiva timp monopolul partidului guvernamental, dar cu atât mai mult ar strica țării. Spiritul opoziției ar produce mai mult rău și ar nimici mult mai mari valori, decât această revizuire.

Dar îmi închei articolul, deoarece văd, că am rătăcit pe terenuri, pe cari cu prilejul acesta nu voiesc să le amintesc.

Apponyi despre centralism. Contele Albert Apponyi a publicat o serie de articole în revista „Oesterreichische Rundschau” din Viena despre raportul dintre Austria și Ungaria. În ultimul articol Apponyi scria următoarele:

Politica care nizește spre reînnoirea centralismului e primejdioasă și absolut fără de nici un rost. Orice experimentare pentru realizarea ideii Austriei mari a fost urmată de primejdii. Totuși se fac încercări de aceea, pe cari istoria de mult le-a osândit. Primejdia cea mai mare a monarhiei e iluzia de-a reînvia politica imposibilă a centralismului. Noi nici când nu vom fi „mai monarhiști” și „imperiali”, fiindcă noțiunea aceasta nouă ni-e străină. Dar față de regele rămânem, fără orice gând ascuns credincioși. Răspundem, unde și când e vorba, ca să satisfacem datoriiilor ce ni-le impune sancțiunea pragmatică, și vom apăra pe regele și poziția țării de sub domnia lui. Ce ni se mai pretinde afară de acestea? Alipirea nervoasă față de autonomia națională și de stat a Ungariei e un adevăr istoric și psihologic iar adevărul acesta înseamnă puterea sau izvorul de slăbiciune al monarhiei, după cum ori necondiționat o recunosc aceasta, ori vecinic vor încerca repetate lupte zadarnice în contra lui.

Khuen despre sufragiul universal. Azi la orele 11 a. m. primul ministru contole Khuen Héderváry a primit în cameră comitetul ligei populare. Arpad Bokay, președintele ligei liberale după ce a salutată pe primul ministru i-a predat memorandumul ligei, care este cel dintâi răspuns la cunoscutul circular al prim ministrului.

Memorandumul cere drept de vot pentru fiecare cetățean care a împlinit 24 ani și știe scrie și cetera iar votarea să fie secretă și în comuna.

Primul ministru a declarat, că va mulțumi pe toți cei interesați iar rezolvirea reformei electorale va aduce folos țării și progresului.

Din cameră. Astăzi s'au mântuit votările nominale rămase dela ședința trecută. După votările nominale A. Ráth a interpelat în chestia întârzierii continue, a holerei și a întârzierii numărului juzilor; V. Sümegi a interpelat în chestia scumpirea alimentelor, iar B. Kun a interpelat în chestia libertății de presă.

Debutul tenorului Rădulescu

Simțim deosebită plăcere să anunțăm pe cititorii noștri, că talentatul artist al soc. „Carmen” din București, d. Ion Rădulescu va concerta, mâine seară duminică, la „Crucea Albă”, îmbogățind cu mult mai frumos programul concertului anunțat cu ocazia adunării învățătorilor.

D. Rădulescu posedă o voce de tenor liric, voce de adevărat artist, ale cărei mlădieri au o dulceață care farmecă auzul, abordând în unele bucăți clasice, sonorități suave.

Indemânarea de frazare și desăvârșitul simț al cântului, sunt calitățile cari au ajutat pe artist să capete o bursă la Paris, pentru studiu.

Ceeace l'a îndemnat pe tindrul tenor să vie pe la noi, pentru a ne procura momente de înălțare sufletească, a fost, pe lângă dorul de a-și manifesta arta lui iubită, și dragostea frățescă de care e pătruns față de noi, cari știm prețui și admira pe frații noștri, cu toată sinceritatea și din toată inima. Sufletul nostru este dornic de cât mai intense și mai veritabile manifestațiuni artistice românești. D. Rădulescu, departe de a se gândi la

vr'un folos material, și-a aranjat turneul său sub impresia bunevoiciei frățesci ce-o așteaptă dela noi, întru răsplata morală ce urmează să i-o realizăm:

Alături de d. Rădulescu vor debuta și alte două talente ale Conservatorului din București, d-șoarele Dora Lepa și Lia Papp.

Considerăm dar ca o adevărată sărbătoare artistică, concertul de mâine seară, al cărui program îl dăm mai jos, complet.

D. Rădulescu va face apoi un turneu pentru a concerta prin următoarele orașe:

Lugoș, marți, în 19 sept., n.; Orăștie, joi, în 21 sept. n.; Blaj, duminică, în 24 sept. nou; Sibiu, marți, în 26 sept. n.; Brașov, joi, în 28 sept. n.; Cluj, duminică, în 1 octombrie n.; Oradea, în 3 oct. n.; Beiuș, joi, în 5 oct. n.; Simleu, sâmbătă, în 7 oct. n.; Seini, duminică, în 8 oct. n.; Sighet, mercuri, în 11 oct. n.

Avizăm publicul nostru românesc din numitele orașe și împrejurime să sprijinească pe acest artist de valoare, dându-i tot concursul moral și material. Incurând vom avea ocazia să dăm programul amănunțit.

Programul concertului dat în onoarea învățătorilor.

1. Schubert: d-dur sonată, executată la vioară de d. Adrian Popescu.

2. Tosti: Ideale cântate de d. I. Rădulescu.

3. Rossini: Aria Rosinei din opera „Bărbierul de Sevilla” cântată cu vocea de d-șoara Dora Lepa.

4. a) Drdla: Serenadă. b) Beethoven: Menuet, executat la vioară de domnul Adrian Popescu.

5) a) Mozart: Aria Paminei din opera Zauberköte; b) Doine românești: cântate cu vocea de d-șoara Dora Lepa.

6) Schubert: Die Forelle, executată la pian de d-șoara Onora Luca.

7. Schubert: a) La mare; b) Lauda lacrimilor, cântate de d. Rădulescu.

8 Verdi: Aria Azucenei din opera „Il Trovatore”, cântată cu vocea de d-șoara Lia Papp.

9. Doine românești: executate la violină de d. Adrian Popescu.

10. G. Brătianu: Adio cântat de domnul I. Rădulescu.

11. a) Mascagni: Aria din „Cavaleria Rusticana”; b) Doine românești: cântate cu vocea de d-șoara Lia Papp.

Inceputul la 8 și jumătate precis. După concert urmează dans.

Rugare

Cu să fim cruțați de munca și spesele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățirea abonamentului.

Pe cuponul mandatului postal, rugăm a se indica numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui**

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efortuesc vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singuratic, în prețul de fabrică.

Atentatul din Rusia

Atentatul comis ieri asupra prim ministrului rus Stolypin preocupă nu numai cercurile politice din Rusia, ci și pe a celorlalte state europene. Atentatul acesta nu atinge atât personalitatea lui Stolypin cât mai mult sistemul, pe care-l reprezenta atât de expresiv Stolypin.

Din liberal a devenit deodată la ocuparea postului său constituțional și reacționar și cu un talent extraordinar a știut să sălășluiească în sufletul său aceste două noțiuni atât de contradicțoare. Abstrăgând dela ideile umanitare și morale, contra cărora a păcătuit atât de mult în numele unei ținte prețioase mai înalte, Stolypin a intrunit toate calitățile omului pentru o Rusie absolutistă și constituțională. A fost un om de o putere de voință rară, un bărbat fără nervi dotat dela fire cu o agerime de spirit aptă să conducă destinele unui stat atât deneferic, cum este Rusia.

După focul ce cuprinsese într-o clipă toată împărăția uriașă a țării, valurile furiei milioanele ce gemeau de un jug insuportabil, era să șteargă de pe suprafața pământului tot organismul acestui stat, când apăru pe orizont figura lui Stolypin ca salvator al situației deopotrivă de primejdioasă, atât pentru familia domnitoare, cât și pentru existența statului.

Căci se făcu liniște și ordine pe o clipă, unde până aici țărani devastau moșiile boierilor, armata era răscolită contra conducătorilor ei, iar o grevă generală ținea în amortire toată mașinaria statului.

Stolypin a stăpânit situația, a creat duma, ca reprezentanță a poporului, dar totodată a introdus și reacțiunea. Duma reprezenta constituționalismul, care era numai fictiv, dar în realitate domnea reacțiunea de veacuri. Deodată a început și revizuirea departamentelor, stărpirea tuturor corupțiilor din guvernamente și înlăturarea tuturor acelor persoane, cari stăteau în calea progresului și democrației în Rusia. La aparență a venit deci cu un program destul de radical într'un stat, unde până aici domnea numai cnuta și deportarea.

Dar aceasta a fost numai la aparență, căci în realitate Stolypin a aplicat fără scrupul paragraful 87 analog §-lui 14 din Austria, a desființat legile, cari asigurau încă caracterul Poloniei rusești, a răpit mai nou independența Finlandei.

Acesta a fost sistemul lui Stolypin, care n'a fost mulțumit într'un nimic masele de jos ale poporului, dar n'a mulțumit nici unele cercuri din sus, cari nu admiteau nici atâta liberalism mascat pentru popor.

Lupta lui se purta deci în două fronturi și a dus-o cu succes cu mici obstacole, abdicând odată, dar fiind din nou repus, iar altădată pierzându-și pe cei doi copii ai săi ca jertfă a politicii sale.

Istoria va trebui să-i recunoască odată acest merit pentru lupta ce a purtat-o față de acei, cari nu voiau să lase nici o roadă a revoluției pe seama aceluia, cari au inscenat-o.

Mai puternică decât toate țintele înalte însă, cari se inventează anume pentru salvarea unor scopuri, cari nu sunt în congruență cu interesele obștești, este ura milioanele oprimate, care își face cale, dacă e de lipsă și prin acte brutale.

Stolypin este cea mai nouă jertfă a politicii rusești și cu greu se poate crede, că s'ar găsi azi în Rusia un al doilea urmaș demn în postul său, dacă va succeda sub greutatea atentatului. Fără Stolypin Rusia ne prezintă un viitor nesigur, căci prin dispariția lui, dispare și ordinea de fier, care ține năbușit focul în spusa aprins de revoluția, pe care a găsit-o la ocuparea postului său.

Fără de el e într'adevăr întemeiată temerea aceluia, cari prevăd izbucnirea din nou a răscoalei după absența sa.

El n'a fost un bărbat de stat în înțelesul modern al cuvântului. Baza formei de stat din Rusia de azi ar fi manifestul din octombrie a anului 1906, care însă a dispărut cu totul sub oblă-

duirea lui Stolypin. Un bărbat de stat modern ar fi căutat să execute programul său, pe baza căruia și-a câștigat pe un moment aderența majorității din Duma creată de dânsul. Nu însă așa Stolypin. În curând a părăsit acest program, și s'a lăsat răpit de curentul reacționismului venit dela anumite cercuri de curte. Și când acest curent l-a năpădit, a făcut un pas de tot greșit, s'a pus în fruntea reacțiunii naționaliste clericale.

E acelaș curent acesta, care a dus la fatalul războiu ruso-japonez și nu curentul naționalist care se ivise sporadic în Rusia și care are în mare măsură timbrul altruistic și patriotic rusec.

Și astfel din bărbatul de stat mare, pe care îl vedeau în persoana sa la ivirea lui, s'a făcut în scurtă vreme o figură ștearsă, care și-a pierdut orice originalitate.

Pentru mulțimea popoarelor setoase după drepturi, moartea lui n-ar însemna o nenorocire, dar pentru sistemul moscovit e o pierdere, care cu greu se va putea înlocui.

Asupra stării lui Stolypin se vestește că ea ar fi primejdioasă.

Profesorul Sikorski din Kiev a declarat după o cercetare amănunțită a bolnavului, că sunt puține speranțe ca Stolypin să fie mântuit, deoarece glonte intrat prin coaste a vătămat grav ficatul și alte părți gingașe din corp. Se așteaptă sosirea

renumitului chirurg Zeidler din Petersburg, care va opera pe Stolypin. În starea actuală nu se poate opera, deoarece o încercare de așa fel ar fi fatală pentru el.

Insuș țarul Nicolae a vizitat aseară pe Stolypin, exprimându-și indignarea asupra faptei atentatorului. La despărțire i-a întins mâna lui Stolypin, care i-a sărutat-o cu lacrimi în ochi.

Despre atentatorul Bagrov s'a aflat că este iurist neisprăvit și fiul unui mare proprietar de case în Kiev. Tatăl său a primit bilet de intrare la spectacol, pe care l-a cedat apoi lui. După alții însă, Bagrov ar fi primit biletul dela poliție, de unde s'a dispus, ca el anumit să stea totdeauna în apropierea lui Stolypin.

Se crede deci cu tot dreptul, că Bagrov are tovarăși și în sânul poliștilor, cari au știut de planul lui. Pentru descoperirea complicilor s'a pornit o extinsă investigație. Se așteaptă arestarea mai multor personaje însemnate, cari ar fi implicate în atentat.

Bagrov e de origine ovreu botezat. Din cauza aceasta locuitorii din Kiev sunt foarte agitați împotriva ovreilor de acolo și sunt temeri că agitația va degenera în pogromuri sângeroase mai ales că călugării îndeamnă publice la aceasta pe creștini fără ca autoritățile să ia vr'o măsură întru apărarea lor. Mulți dintre locuitorii ovrei ai orașului părăsesc de pe acum Kievul, și se refugiază în alte orașe.

Litere - Arte - Științe

CÂNTEC.

*Mi-am dorit doi ochi, în care
Ca 'ntr'o limpede oglindă
Să se vadă tot pământul,
Cerul tot să se cuprindă:
Cerul meu senin și mare —
Dar în câpi am întâlnit
Am văzut pământul numai, —
Cerul nu mi-l-am găsit.*

*Am visat o casă albă
Cu ferestrele 'nflorite,
Unde nu pot fi amaruri
Și dureri adăpostite,
Unde nu pătrunde frigul,
Nici al sorții aspru vânt,
Însă casa ce-am visat-o
Nu-i zidită pe pământ.*

Ecaterina Pittș.

Un scriitor îndrăzneț: Dumitru C. Moruzi

Voința ta? Gustul tău? Părerea ta? — Nu, nu le ai. Ele îți sunt impuse de către societatea în care faci parte.

În viața politică, dacă vrei lucrurile într'un fel, tu vei fi aruncat departe de partidul în care faci parte, sau de vei rămâne în sânul lui, glasul tău va fi înăbușit, și odată cu înăbușirea lui, voința ta va fi căleată, în viața literară de ai îndrăzni ca să ai un gust și o părere deosebită de a celorlalți scriitori, tu vei fi privit ca un decăzut al literaturii, ca un om care nu ține socoteală de cuvintele literare cari sunt în acea țară, — și în cari, ca să poți fi numit scriitor, — trebuie să intri. În cazul contrar, toate persecuțiile se vor porni contra ta, care n'ai făcut un alt rău, decât, că ți-ai adunat *puterile tale*, cu care vrei să lu-

crezi, departe de a te sprijini pe ale vreunui puternic.

Dar în lumea cetitorilor? — Nu vorbim de cetitorii ocazionali, ci de cei care aderă și ei la un curent, adică de cetitorii militanți ai literaturii. Aici, lucrurile devin și mai grozave: de ești *poporanist* și ai citit o carte, părerea ta stă încătușată, că n'are îndrăzneala să se desprindă prin voința din cugetul tău, asupra cărții cetite; ci, ca și când n'ai avea nici-o însușire în tine, aștepti, până ce „Viața Românească” își spune cuvântul, iar de simpatizezi cu curentul „simbolist”, tu aștepti, ba mai mult: ți se pare că ai o datorie de a aștepta, până ce „Viața Nouă” își dă părerea în auzul tuturor.

Și acum: de ce această *lipsă de voință* în fiecare ins? De ce această *lipsă de stringere la un loc a însușirilor tale*, cari să lucreze și ele, în viața omenească, ca ale tuturor? De ce această *izolare sufletească*, nu de lumea în care trăiești, ci în lumea în care trăiești? Căci nimeni nu poate obiecta, că omului căruia îi poți *smulge* voința, îi poți *impune* un gest și o părere, nu este un om izolat, un om trecut în masa amorfă.

Izolezi azi unul, izolezi mâine altul, poimâine altul, până ce țara aceea nu mai este țara oamenilor *vi*, ci țara oamenilor *izolați*, țara oamenilor fără voință și energie, dela care foarte ușor devine țara tuturor lipsurilor. O țărânie izolată de către toate clasele, o țărânie dată uitării; o clasă de mijloc în care voință *nu există*, căci așa au vrut conducătorii, fie prin politică în masele poporului, pe care avându-l supt presiunea politicianismului, îl reduc la un grad mai mult decât izolat, fie priu literatură în intelectuali, — iar sus, o clasă izolată de nimeni, ci singură retrasă de celelalte clase.

Și atunci te întrebi: Cum să numești acea țară izolată prin ea însăși: s'o numești țara progresului? Dar progresul se face prin toate clasele, mână'n mână una cu alta! S'o numești țara culturii? Dar tocmai aceasta este răul, fiindcă cultura n'o pot aduce curentele cari au interesul de a ucide energii, de a astupa glasuri, și a izola oameni.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortizare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
∴ cele mai favorabile ∴

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală :

O astfel de țară suntem și noi și poate vom mai fi, dacă nu vom înțelege că nu numai anumiți oameni pot fi oameni de acțiune; ei toți, trebuie să știm, că dela mic până la mare, suntem oameni, în cari natura a sădit o energie și o forță, și pe cari, numai noi trebuie să fim stăpâni. Da, trebuie să înțelegem, că putem reflecta, putem gândi, că ne putem mișca, și fără ajutorul nimănui.

Dar nu acesta ni este subiectul. Am făcut numai — fără să vreau — o legătură, în treacăt, între literatură și anumite chestiuni, cari stau strânse unele de altele.

În viața literară de astăzi — a cărei mers ne-a dat prilej de a scrie aceste câteva rânduri — găsim o mulțime de scrieri, nuvele, romane, poezii etc. Și, criticii privesc cu satisfacție: „propovăduința și îndemnurile noastre, zic ei, n'au fost înzădar: am sămănat și acum venim să culegem; am propovăduit, și glasul ni-s'a auzit; am chemat, și ei, scriitorii, din toate părțile au răsărit spre a ne urma. Și în vreme ce îngâmfarea le crește, scriitorii, ei, cari singuri își vedeau o mulțime de lipsuri, azi când aud din gura maiștrilor atâtea... încep să creadă că așa este.

Dar publicul? El, căruia scriitorii i-au scris, ce face în vremea aceasta? Ce atitudine își ia? — Bun înțeles, că nu vorbim de tot publicul în genere, ci de-o anumită pătură a lui, de publicul select. Iată că publicul rămâne rece, rămâne tot ca și înainte, doritor, de ceea ce are dreptul să dorească, adică să aștepte. Căci tocmai aici stă punctul de observație al istoricului literar, de care amintim, lipsindu-ne celalalt: nu în laudele maiștrilor și criticilor, și nici în ce crede scriitorul, ci în atitudinea publicului.

Și atunci, când el rămâne tot doritor de o literatură, ce înseamnă: că criticul n'a propovăduit înzădar, scriitorul n'a scris fără folos, — sau că lucrurile stau contrarii?

Prin urmare literatura de până acum n'a ajuns încă a-și îndeplini rolul ei. Și atunci cine este de vină? Care să fie cauza? Care să fie răul? Să vie el din partea scriitorilor? — Nu! El vine numai și numai din partea criticilor.

Căci, literatura, scriitorii, n'au făcut-o după cum voiau ei, după cum cerințele și împrejurările vremii, o cereau; ci ea a fost făcută după cum „dicta” cutare critic nechemat, după cum vonia îndemnul din partea curentelor, iarăș mai puțin chemate, după cum ceilalți scriitorii, scrieseră și scriau. Aici este cauza pe care foarte puțini vor s'o observe: ei n'au scris, și nici azi nu scriu după voința și părerea d-lor; ci cum am spus, scriu ca să fie la fel, cu ceilalți scriitori.

Iar cât despre criticul literar, el n'a venit niciodată, la noi, cu gândul ca să imprime o orientare nouă, în viața literară, ca să îndemne pe scriitori la o nouă viață, din peană cărora să nu iasă numai fantezii, „nuvele”, scrieri ușoare etc.; ci el a venit întotdeauna cu gândul de a rupe rândurile strânse ale scriitorilor, în jurul unei credințe, de a zădărnici bunul mers al literaturii. Pe urma d-lor avem astăzi o literatură, care nu corespunde într-o nimică cerinței noastre, pe urma d-lor avem astăzi scriitori, a căror peană în loc de a zugrăvi realitățile neamului, din care să izvorească o prefacere instantanee, — scriu despre lucrurile moarte, scriu despre ce ne inconjoară, și niciodată despre noi, care înconjurăm. Într-o epocă de tranziție a unui neam, scriitorul are și el o misiune: de a coborî, prin artă, ideile reformatoare, în masele poporului, unde nu le poate coborî nici cel mai mare orator, și nici cel mai mare om de stat. Și în această coborîre se cuprinde și o lozincă: de a așterne în forma națională, adevărul național, care nu este altul decât neamul, de a așterne, zic, acestea într-o formă literară, în care să nu faci „artă pentru artă”, ci îndeplinându-ți misiunea, vei face ceea ce ești chemat să faci: O reformă, care se va face fără vărsări de sânge și fără sgomot mare.

Dar criticii, cum am spus, au fost departe de aceasta. Ei numai au zădărnicit, au desorientat.

Mă rog, o cercetare minuțioasă, ca să confirm cele susținute de noi.

Știm cu toții, că dintre toate curentele literare, cari s'au perândat în literatura noastră, unul singur a fost primit cu brațele deschise atât de public, cât și de scriitori: cel naționalist.

Nu pentru că era condus de anul nou al vremurilor nouă, ci pentru că el pleca dela realitățile lucrurilor și faptelor, dela nevoile poporului, dela adâncă constatare a lipsurilor unui neam.

Dar eurentul acesta fu întâmpinat în mersul

lui de către alte două curente — pretinse „curente” — unul, cel dela „Viața Românească”, altul, cel dela „Convorbiri Critice”. Ce reprezentau ele? Ce notă nouă aduceau ele în viața noastră literară? Cu ce se deosebeau de cel naționalist? Răspunsul este foarte just, din însuș evoluția lor: cu nimic. Și atunci: ce căutau în literatură? Vedeți, tocmai aici este răul: ce căutam...

Poate că dacă nu venea ca să desorienteze literatura, — și numai ca să desorienteze — astăzi, în ceea ce privește operele de artă, nu eram ceea ce suntem, nu produceau scriitorii literatura de astăzi, trecătoare, ușoară, ca mătasa de porumb, a cărei frumusețea durează numai un timp, prefăcându-se pe urmă în pulbere.

Și când zicem că au desorientat literatura, ne gândim la ambiția pe care au vîrit-o în scriitori — impusă de critici, și la unii de împrejurările în care se află — ca să scrie, nu despre un subiect care ar interesa pe public, care i-ar schimba întrucâtva moravurile lui, ci, ca stilul său să fie cât se poate de corect, cât se poate de frumos, căci numai așa, crede el, poate echivala cu cutare, sau, poate face pe placul criticului cutare.

Prin urmare, repetăm, scriitorul nu vine cu gândul de a-și îndeplini misiunea, ci vine călăuzit de-o grijă: de-a scrie frumos, ca să-l întrecă, cum am spus, pe altul.

Dar știți ceva să zică luatul acesta la întrecere, sau făcut pe placul criticului cutare?

Inseamnă, pe lângă uitarea misiunii tale,uciderea puterilor din sufletul tău, pe cari, ai putea foarte bine, să le întrebuințezi în interesul neamului tău, dând de o parte egoismul; inseamnă călcarea peste voința ta, inseamnă, în sfârșit, izolarea ta sufletească, prin tine însuși. Da, acestea inseamnă; și tot dela acestea avem atâtea lipsuri, cari se văd prin construirea zilnică, a unei literaturi ușoare, trecătoare, numai plăcută societății, să fie.

Nu, marii artiști, d-lor scriitori, nu s'au gândit la lucrul acesta în viața d-lor; ei și-au pus problema scrisului, cu totul altfel în față, decât d-voastre.

Ei s'au retras de lumea ambițioșilor, departe de oamenii nehotărîți în viață, și uitându-se la realitățile neamului lor, aducându-și aminte de misiunea lor, au prins a scrie.

Acestea toate mi-au venit în minte, cetind „studiu social în formă de roman” al d-lui Dumitru C. Moruzi, „Instrăinații”.

Acest „studiu social în formă de roman”, n'are nici stilul scriitorilor cari caută să și-l facă cât se poate de plăcut, schimonosind limba și creind eroi de cartoane, numai să iasă... n'are nici vre-o acțiune „sgduitoare”. Nu! el are însă, tocmai ceea ce n'au scrierile noastre: redarea unei vieți trăite în forma și stilul cel mai simplu, pomenindu-se la fiecare pas de „iubiți cetitori”, fără „floricel”, căci o viață trăită nu o poți reda ca și când n'ai fi trăit-o schimonosindu-i întâmplările, îngustându-i mersul, pocindu-i eroii, numai și numai ca să iasă din el, din roman, „frumosul și sublimul”, adică: „arta pentru artă”.

Și fiindcă d. D. C. Moruzi s'a închis departe de zgomotul mulțimii, unde își împarte gândurile în „zilele noastre”, fiindcă d-sa a îndrăsnit să scrie într'un stil aparte de al celorlalți scriitori, fiindcă d-sa a lucrat, după cum a vrut, după cum însușirile l-au ajutat, rămânând un an întreg, fără să se gândească la ale altuia, de aceea l-am numit, în vremurile acestea, unde totul este pus sub tutela puternicilor și a partidelor; — Un scriitor îndrăsnit.

Radu S. Oragnea.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Clăcășește. (glume, jâții, taclale și pologenii din popor). 83 pag. Biblioteca revistei „Ion Creangă”, Nr. 8., de Petru Gh. Savin.

Admirabile culegeri din folclorul românesc. Am putea cita toată cartea spre a proba că toate bucățile sunt frumoase și anume sunt noi, nu le-au mai redat și alți scriitori populari. D. Savin a reușit de minune să culegă noi creații ale genului

popular, cari nu pot vedea lumina zilei decât prin intermediul literaților cari înțeleg simțul poporului. Și d. Savin ne-a redat „Clăcășește”, cu o deosebită pricepere, într'un stil ales și limpede cum numai la Creangă am putut ceti și admira.

Meritul dlui Petru Gh. Savin este cu atât mai mare cu cât după Creangă n'am mai avut buni prozatori populari.

Iată la întâmplare una din glumele de clacă din volumul dlui Savin:

„Avea și omul un flăcău și voia să-l însoare. Și cum e obiceiul la treaba asta, a însurătoarei, lua cu dânsul mai mulți gospodari; și cum se făcu luă și un țigan ca să mai puie și el un cuvânt — că era bun țiganul de plise.

Când au ajuns la gospodarul cel cu fata, intrară înăuntru în casă, și cu ei și țiganul. Vorbesc ei ba de una, ba de alta, și omul istețu flăcăul tot cam aducea vorba și de-a însurătoarei, tot bătănd șaua să priceapă iapa, cum se zice.

— ...Dacă, ași voi să însor eu băiatul ista; că dă, să-mi iau o grijă și dacă ași găsi o fată potrivită, fie chiar și mai sărăcuță, nu m'aș da în lături, că slavă Doamnei, flăcăului îi dau:

O sută de oi

— Ba și două, face țiganul care începuse cu laudatu.

— Li dau și-o vacă băiatului...

— Ba și două, face țiganul

— Li dau și o falce de pământ.

— Ba și două zice țiganul.

Cum vorbea însă, omul cel cu fata îl oprește și-i zice:

— Da ce are băiatul d-tale în cap; parcă are niște bube.

— Auleu, ba și chelbe și zapău — zise țiganul ca să dreagă.

Toate aceste culegeri sunt pline de spirit, având o mare putere de a ne înveseli.

Indemnăm pe cetitorii noștri să-și procure această bogată colecție de glume și povestiri pline de humor. Prețul numai 40 bani.

Primim azi la redacție:

Scoala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată, de Iosif Stanca. (prețul 1 corolan.) Un volum de 88 pagini, în care autorul arată stările morale și sociale ale clasei învățătorilor români, și arată tendințele necesare menirii lor. În n-rul viitor vom face o largă dare de seamă asupra interesantului volum.

INFORMAȚIUNI

Arad, 16 septembrie 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, răcoare și vânturi, pe alocurea ploii.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, răcoare, pe alocurea ploii.

Temperatura la amiazi a fost 10.6 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. 11'63
Grâu pe aprilie 1912	11'94
Secară pe octombrie	10'13
Secară pe aprilie	10'51
Cucuruz pe septembrie	—
Cucuruz pe maiu 1912	8'23
Ovăs pe octombrie	9'44
Ovăs pe aprilie 1912	9'63

Păsările

Și păsările acesta mici ființe libere și independente au și ele moravurile lor. Astfel dacă erdem pe un mare savant ornitolog englez, păsările au și ele tribunalele lor pentru a judeca și pedepsi pe vinovați.

Acest savant prin lungile și adâncile sale observațiuni, ne prezintă o mulțime de detalii curioase asupra

păsărilor, dintre cari unele pot conține și adevăr — deși multe altele se mențin în domeniul fanteziei. Iată una dintre observațiile convingătoare. Intr-o zi savantul observă împreună cu alți prieteni, un zgomot viu de ciripiri într-un copac stufos. Erau peste 100 de păsări strănse pe vârful copacului și făceau o gălăgie neobișnuită. Ele își tremurau aripile, gesticulau cu ciocul și sărind pe loc, cu neastâmpăr.

Toate aceste păsări erau strănse în cerc în jurul altele care ședeau nemișcate și cu ciocul în jos, ca și când ar implora grația judecătorilor ei, și ca și când ar fi fost vinovată. Rezultatul acestui proces desigur senzațional a fost că pasărea vinovată a suferit la urmă loviturile pe rând ale tuturor păsărilor, cari o loveau cu ciocul, furios, în cap. În urmă pasărea a căzut amețită jos pe pământ.

Personal. *Inaltpreasfințitul domn arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu a plecat azi sâmbătă dimineața, cu trenul la Mesterháza, tractul Reghinului, unde va face mâine duminică, în 4(17) septembrie sfințirea bisericii nouă de acolo.*

Recercarea unui comite-suprem. Din *Mintul Gherlii* i-se scrie „G. Transilvaniei” următorul caz ciudat:

Comitele suprem al comit. Solnoc-Dobăca a recercat comitele comunale să se înscrie membre comunele la „Kultur Egylet”, cu taxă anuală de 4 cor. Comuna noastră la insistența artisticei comunale s'a înscris ea membră, cu primirea propunerii dlui *Gregoriu Neamțu* fost învățător și cantor, ca asemenea să se înscrie comuna de membră și la Asociațiunea din Sibiu cu taxa anuală de 4 oor. Despre administrarea taxei la timp ne vom îngriji.

Sborul lui Vlaicu. Știrea despre apropiatul sbor al primului nostru aviator inginerul A. Vlaicu a produs între românii din Brașov și satele învecinate o nespusă bucurie. Toți așteaptă cu cel mai mare dor ziua de duminică 24 sept. n.

În consfătuirea de alaltăieri seară a comitetului executiv, s'a constituit biroul central în modul următor: *prezident Petru Popoviciu, viceprezident dr. V. Nițescu, secretari dr. C. Moșca și V. Branisce.*

Astăzi se vor constitui diferitele secții pentru lucrările de pregătire în vederea sborului. Alțișele și biletele și alte apeluri se vor distribui atât în Brașov, cât și în comunele învecinate. Și până atunci d-nii preoți sunt rugați a publica duminică în biserici ziua sborului, îndemnând poporul să participe la această mare sărbătoare a geniului românesc. Deasemenea sunt rugați d-nii învățători și ceilalți fruntași de pe sate să deștepte interesul poporului nostru pentru sborul inginerului Vlaicu. „G. Trans.”

Societatea de lectură a despărțământului teologic din Arad, în ședința din 12 septembrie st. n., ținută sub prezidiul P. C. Sale d-lui director seminarial Roman R. Ciorogariu s'a constituit astfel:

Vice-președinte: Nicolae Ilieșiu, teolog c. III; secretar: Ioan Cociuban, teolog curs II; casier: Vasile M. Vaidean, teolog curs II; controlor: Vasile Tiț, teolog curs III; notar I.: Ilie Chebelcu, teolog curs III; notar II.: Vasile Rugea, teolog curs I.; bibliotecar: Sever Șepșian, teolog curs II; vicebibliotecar: Emilian Căpitan, teolog curs I; econom: Petru Țieran, teolog curs II; comisia literară: Teodor Ciuhandu, teolog curs III, Melentie Șora, teolog curs III, Vasile Borza, teolog curs II, Aurel Sebeșan, teolog curs II, Cornel Magier, teolog curs I și Stefan German, teolog curs I; comisia revizoră: Mihail Nistor, teolog curs II și Silviu Sabău teolog curs I.

Epilogul serbărilor din Blaj. Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” a trimis cu data de 10 septembrie n. a. c. la adresa d-lui dr. *Iuliu Maniu*, directorul despărțământului Blaj și președintele comitetului aranjator al serbărilor jubileare, următoarea scrisoare de mulțămire:

Mult stimat d-le director!

Cu sufletul înălțat de succesul strălucit al mărețelor serbări ținute în Blaj în zilele de 28—30 august a. e., membrii comitetului central al „Asociațiunii”, întruniți ieri în 9 l. c. în ședință, au hotărât unanim a exprima profunda lor recunoștință tuturor acelor stimat persoane, cari au contribuit la reușita acestor memorabile serbări.

Îndeosebi se simt datori a aduce tributul lor

de recunoștință onorabilului comitet aranjator și vrednicului lui președinte, care n'au cruțat nici osteneală, nici timp, nici spese, ca să facă serbările, despre care e vorba, cât mai înălțătoare.

Afle-și mulțumirea acesti valoroși bărbați în conștiința, că și-au îndeplinit în modul cel mai strălucit datoria lor față de însoțirea noastră culturală și de sora ei mai tineră societatea teatrală, și au contribuit în mod însemnat la ridicarea prestigiului neamului din care facem parte!

Aducându-vă aceste la cunoștință, ne permitem a vă ruga, mult stimat d-le director, să binevoiți a păstra și pe viitor „Asociațiunii” noastre aceiaș dragoste, de care ați dat așa de strălucită dovadă cu prilejul amintit mai sus.

Pentru comitetul central al „Asociațiunii”. *Andrei Bârseanu* m. p. președinte. *Octavian Goga* m. p. secretar.

Sborul lui Vlaicu în Sibiu. În drăsnețul aviator *Aurel Vlaicu*, care la serbările culturale din Blaj a uimit publicul cu minunatele sale zboruri, a binevoit să primească invitarea de a face o ascensiune și în Sibiu. Ascensiunea va avea loc *Duminică în 17 septembrie st. n., 1911*, la orele 5 p. m., pe câmpul de exerciții militare din loc.

Prețurile de intrare sunt următoarele:

Locul I	10 cor.
„ II	6 „
„ III	3 „
„ IV	1 „

Ne împlinim o plăcută datorie, când luăm sub ocrotirea așezământului nostru cultural această isbândă a științei, care face cinste neamului românesc.

Ne adresăm deci tuturor oamenilor noștri, cari pot aprecia importanța problemelor culturale, rugându-i să grăbească cu toții și să îndemne pe toți românii din împrejurime a lua parte la această frumoasă sărbătoare a geniului românesc.

NB. Biletele de intrare se pot primi dela biroul central al Asociațiunii și dela librăria arhidiecezană din Sibiu. Prevăzându-se aglomerare mare de public, doritorii sunt rugați a-și procura biletele în cel mai scurt timp.

Sibiu, 5 septembrie 1911.

Prezidiul Asociațiunii:
Andrei Bârseanu.

Holera în Ungaria. Astăzi statistica holerei s'a îmbogățit cu două cazuri pozitive de holera, dintre cari unul a fost mortal. Pericolul galbin se arată în toate părțile, ca o admoniere, că el mai există încă, nu cumva să fim prea încrezuți în noi.

Fochistul *Elek* de pe propelerul „Kati” din Budapesta s'a îmbolnăvit între simptome suspecte de holera. Propelerul a fost pus sub carantină, iar *Elek* a fost transportat la spital, unde ieri seară a murit. Cercetarea bacteriologică a constatat, că fochistul a murit de holera.

Un alt caz de holera s'a întâmplat la moara Concordia din Budapesta. Mașinistul *Kovács* s'a îmbolnăvit între simptome suspecte de holera. Și în cazul acesta cercetarea bacteriologică a constatat îmbolnăvire de holera.

Pesta-nouă. Ieri după amiază a murit aici de holera și nevasta portarului dela spitalul epidemic. Ea a fost dintre servitorii spitalului cea din urmă, care mai rămăsese în viață.

În chestia catehizării. „Telegraful Român” scrie: catehizarea elevilor noștri dela gimnaziul ev. ref. din Orăștie a ajuns din nou obiect de discuție în ziaristica română.

Pentru orientarea și liniștirea opiniei publice alarmate suntem autorizați a declara, că în aceasta chestiune Consistorul arhidiecezan a stat și stă strict pe punctul de vedere legal și nu cedează nici o iotă din dreptul bisericii de a-și catehiza credincioșii în limba sa liturgică. Consistorul și-a precizat punctul său de vedere în două memorii adresate, unul dlui ministru de culte, iar altul directorului bisericii ev. ref. din Cluj, neprimind până acum nici un răspuns. Așa stând afacerea, ori-ce alte combinații sunt lipsite de adevăr.

Înceerea manevrelor. O telegramă semioficioasă anunță, că marile manevre din nordul Ungariei s'au sfârșit ieri înainte de amiază.

Moștenitorul tronului a declarat, că jocul de războiu a succes admirabil.

Din Felsővízköz se anunță: Moștenitorul *Francisc Ferdinand*, care, cum se știe, locuiește în castelul *Malonyay* din *Sztropkó* alaltăieri seară a luat parte la prânzul de curte dela cartierul general.

A. Sa, pe care nu se vedeau urme de oboseală a agrăit pe mulți dintre oaspeți, apoi în termeni foarte călduroși a mulțumit lui *Konrad*, șeful statului major, care se prezentase în fruntea ofițerilor, pentru serviciul excelent al trupelor și conducătorilor.

Cu trenul de patru ore A. Sa moștenitorul tronului a plecat la Viena.

Conflictul pentru Maroc. Franța cere absolută libertate a acțiunii sale politice în Maroc și complete egalitate economică a tuturor puterilor în imperiul șerifian. Altcera nu va admite cu nici un preț.

Franța cedează Germaniei partea dela sud din colonia Congului mărginită de fluviul *Sanghar*, o fâșie îngustă de pământ ce duce până la oceanul Atlantic și ajunge la *Libreville*. Mai mult ca atâta Franța nu va acorda cu nici un preț.

Se adaugă, că guvernul francez prezistă cu toată tăria în aceste puncte dar că va avea o atitudine conciliantă la aranjarea deferitelor chestiuni de detaliu.

Noul document are 20 paragrafe dintre cari unele cuprind garanții suficiente pe care Franța este gata a le da și anume, că egalizarea economică și libertatea comerțului și întreprinderilor cuprinse în noua înțelegere, rămân asigurate și în practică.

Ministrul de externe pleacă azi la președintele republicii pentru a-i prezenta proiectul de răspuns stabilit în consiliul de miniștri. În cazul când Fallieres va aproba proiectul, el va fi trimis ambasadorului Cambon, odată cu instrucții speciale, așa că proiectul convenției va fi prezentat secretarului de stat Kiderlen Waechter duminică sau luni.

Lunga durată a consiliului de miniștri care s'a prelungit peste trei ore se explică prin faptul, că fiecare ministru și-a dat părerea sa asupra conceptului notei de răspuns ce se va trimite Germaniei și care a fost citită de ministrul de externe.

În timpul discuției a fost vorba mai mult de modificarea formei redacționale decât de modificarea spiritului, în care e conceput răspunsul.

Se asigură, că la urmă s'a ajuns la o complete înțelegere între membrii cabinetului asupra cuprinsului și formei răspunsului.

Nota franceză e concepută în termeni politicoși chiar în partea negativă și culminează în punctul în care arată, că Franța nu vrea să fie cu nimic îngrădită în actuala ei situație și de aceea nu va ptea aproba nici o propunere menită a mărgini drepturile de suveranitate asupra statului marocan.

Aceasta în special în ceea ce privește lucrările publice și minele.

Nu există nici un pericol ca Franța să exercite un monopol în Maroc.

Se crede, că la sfârșitul săptămânei se va putea obține un angajament mulțumitor.

Se asigură, că răspunsul ministrului de externe d. de Selves va fi foarte precis despre toate chestiunile de principiu ridicate de către guvernul german, mai cu seamă în ceea ce privește necesitatea de a menține în Maroc egalitatea economică și de a asigura în acest ținut libera politică a Franței.

D. de Selves va comunica președintelui Fallieres hotărârile consiliului de miniștri.

Răspunsul cabinetului francez către cel din

Berlin va putea fi trimis pe la sfârșitul săptămânii...

Consiliul de cabinet a avut loc ieri după amiază, sub președinția d-lui Caillaux.

D. de Selva a pus pe colegii săi în curent cu starea negocierilor, și le a spus elementele răspunsului său către guvernul German.

Prima poștă aeriană. Cum înainte cu 7 decenii, la maiu 1840, Anglia a fost țara care, introducând marca poștală și o unică taxă pentru scrisori, a dat avânt nou acestui serviciu. Anglia este acum cel dintâiu stat care, după încercările făcute de particulari în Franța, a instituit prima poștă aeriană.

Inaugurarea era fixată pe 9 septembrie n., dar a fost amânată cu o zi din cauza vântului. Pentru prilejul acesta a fost depus un număr enorm de scrisori, să umpli un vagon cu ele, căci mulți colecționari voiau să aibă din aceste marce și plicuri tipărite anume, cu inscripția „First United Kingdom Aerial Post“.

Firește, misivele destinate a fi duse cu aeroplanul, se franchează mai scump: cartolinele cu 6 și jumătate pence (70 bani). La început, inevitabil, vor fi greutăți, dar toate vor fi răzbite cu timpul, căci aviațiunea se perfecționează de pe o zi pe alta.

Mademoiselle M. L. Vincent, dă lecții de limba franceză dela 12 cor. în sus lunar, după aranjamentul orelor. Fiind franceză de origine, d-șoara Vincent are o deosebită ușurință de a preda lecțiile. Români doritori de a cunoaște și limba franceză, pot să i se adreseze: Arad, Középutca 25/a.

Teatrul Apollo. Din triumfurile de până acum ale cinematografeii rezultă, că publicul mai bucuros azistă la dramele sociale, acțiunile cărora reoglindesc cu adânc realism adevărurile vieții, de ex. „Pe povârniș“ și „Fluturul de noapte“.

Măne la teatrul Apollo se va prezenta senzaționala dramă „Sânge învăpăiat“, al cărei rol principal este susținut de renumita artistă daneză Asta Nilsen. Tabloul e de 1000 m. lungime.

Programul întreg e următorul:

1. Tablouri japoneze (tablouri de pe natură).
 2. „Luptă cu balaurul“ (umoristic).
 3. „Sânge învăpăiat“ (dramă senzațională, în 4 acte, rolul principal susținut de Asta Nilsen. — Act. I: Fericire familială. Act. II: Patimă condamnată. Act. III: Pe povârniș. Act. IV: Scăpată dela marginea povârnișului).
 4. Lemke se dedă la chefuri (amuzant).
- Inceputul la ora 6, 7 și jum. și 9 seara.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de
H. Zschokke.

Trad. de Iunius.

— Urmare. —

Suboficerul zăvori pe din afară ușa la care veghia santinelă dublă și conduse pe noul jude inuisitor la o altă casă. Il lăsă să intre într-un local, ce sămăna a grajd, unde acesta abia recunoscu în lumina îndoelnică, ce se strecura prin geamurile oarbe ale unei ferestrei, — figura uscată a contelui Malariva, care plutia ca o nălucă în sus și în jos.

— Bună dimineața d-le conte, — îl agrăi căpitanul.

Prizonierul se opri zăpăcit pironindu-și în tunecat privirea asupra acestuia.

— D-ta, domnule? — bălbăi dânsul în cea mai mare perplexitate. Numai decât își recăstigă însă prezența de spirit și adause cu un accent aproape semeț în voce. Ce cauți aici? La a cui poruncă ai venit?

— Se poate că la porunca ingerului d-tale păzitor d-le conte.

— Abia-mi vine să cred par'că, judecând cel puțin după alegerea solului. Vorbește d-le

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvericale în Arad, Piața Andrassy, (palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciuri, etc.

x Rostul medicamentelor în contra vânei de aur (emoroide) este să sisteze cauza constipațiunii, acestei boale neplăcute. Exeriențele câștigate în spitalul general din Viena dovedesc că „Apa amară naturală Franz Iosef“ (Ferencz József), deja în decurs de câteva ore produce un scaun moale și cu toate ocaziunile alină durreile. Se capătă în prăvălie de apă minerală în apotece.

Bibliografie

A apărut:

Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școalele populare profesionale gr.-or. române, aprobat de d. ministru de culte sub nr. 7311—1911 și confistul mitropolitan gr.-or. român sub 178 M. 1911, prețul cor. — plus 30 fileri porto poștal.

De vânzare la Librăria diecezană din Arad.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petöfi (lângă gimn.) Nr. 10.
Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

Se caută:

Un practicant

la o firmă aradană, pentru lucruri de comptuar etc. Conurentul să aibă cel puțin 4 clase gimnaziale, și să posedă limbile maghiară, română eventual și germană. Ofertele să se adreseze la administrația:

„Românul“ Arad.

Prevost, eu sunt pregătit pentru orice eventualitate. Sunt în puterea inamicului, căruia d-ta, se pare, că-i servești în detrimentul patriei d-tale.

— Sunt destule ofenzele din trecut, nu mai adauge și altele la cele vechi d-le conte! Nu sunt nici decât îndatorat să dau unui om ca d-ta socoteală despre faptele mele. Află însă atâta, că nu servesc nici francezului, nici împăratului d-tale, ci conștiinței mele. De oarece se crede, că d-ta nu știi franțuzește, e vorba să iau eu asupra-mi îndatorirea de tălmăci și să te întreb cine ești și ce cauți între țărani din partea locului și la adunările lor nocturne? Deja exteriorul d-tale trădează francezilor, că ești un emisar austriac, un instigator. De altfel eu te cunosc. D-ta ești pretinsul ofițer austriac trimis de colonelul St Julien. Știi și găcesc totul.

— A găci, nu însemnează a documenta, d-l meu, — murmură Malariva, care se simți ceva strămtorat. — Vorbește mai departe.

— Celelalte nu sunt tocmai lucruri, cari să-ți servească spre mângăere, cum poți și d-ta foarte lesne să-ți închipui. Măne, vorba e să fi transportat dimpreună cu Gilg Daniffer la cartierul principal din Chur, unde d-ta vei fi predat tribunalului marțial, ca instigator și șpion și poți singur judeca ce te așteaptă.

— Tribunal marțial? Ar fi grozav! — zise contele căzând amorit pe bancă.

Dupăce stătu astfel o vreme mai lungă nemișcat pe bancă, se apropie Florian de dânsul

„VULTURUL“

instit. de credit și economii societ. pe acții în Tășnad.

Tășnad, la 5 Februarie 1911.

Concurs.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Vulturul“ din Tășnad (Tasnád, Szilágy m.) publică concurs pentru ocuparea postului de contabil cu salariu de 2000 Cor.

Dela recurenți să recere să fie absolvenți ai unei școale comerciale cu examen de maturitate și să aibă praxă deplină în toate agențele de bancă.

Cererile prevăzute cu documentele de lipsă sunt a se înainta direcțiunii până la 20 Septembrie 1911.

Prezentarea în persoană este în interesul recurentului.

Direcțiunea.

Se caută:

O damă diplomată

pentru instruirea la trei fetițe. Cele cari se pricep și la pian, sunt preferite. — Salar lunar 50 cor., și totodată sunt provăzute cu vîpt și cvartir. Ofertele sunt a se adresa la Constantin Țărean, comerciant Timișoara-Fabric.

Se caută:

Un învățăcel

pentru prăvălie de băcănie: Cei cu oareș-care clase medii sunt preferiți. Ofertele să se adreseze la Constantin Țărean, comerciant Temesvár-Gyárvaros (Timișoara-Fabric).

Aviz.

Intr'o comună mare româno-sârbă din Banat — fără vânzător român — este de predat:

O dughiană pentru specerii și stofe.

Informațiuni se capătă la administrația ziarului „Românul“.

Un candidat de avocat

cu praxă află imediat aplicare în cancelaria advocațială:

Dr. Victor Deleu,
advocat în Șimleu.

și-l scutură din letargia în: care se găsea zicându-i:

— Nu deseuraja de tot conte. Nu mă judeca și pe mine după felul cum ai cugetat d-ta în Viena. Dacă numai se poate, voi încerca să te scap dela moartea sigură.

— D-ta?... Poți?... Crezi? — bălbăi acesta abia auzibil.

— Prinde curaj contel D-tale doar nu-ți e greu să te prefaci, ia înfățișarea și tonul unui boccegiu nevinovat, carele a ajuns numai întâmplător și în urma vremilor războinice în societatea țărănilor. Eu mi-am făcut deja planul și nădăjduesc să te pot scăpa, numai să mi se dea posibilitatea.

— Așa dar Daniffer m'a trădat, afurisitul și ticălosul acela? — zise Malariva! — Afurisit lucru, când trebuia să mă refugiez în fuga mea din Chur la mișșii acestia. Ah! bărbat nobil și generos să uităm ambii trecutul și să fim prietini! Scapă-mă! Fi salvatorul vieții mele! Cu toate ce am, și ce sunt voi să-ți fiu mulțumitor!

— Nu-i vorba de asta acuma, — îl întrepruse Flavian. — Răspunde-mi însă sincer și onest la o întrebare. Știi, că d-ta m'ai ponegriț și mai pârât fals la poliția din Viena. Sunt convins că d-ta și nimenea altal ai exoperat prin matrapaslăcurile D-tale ca să fiu alungat din casa baronsei de Grienenburg, că...

(Va urma.)

BLĂNĂRII

precum: beauri, (muft), tocuri de picioare. Jachete după croiu englez și francez, berletueli etc. (cuptușeli) cu lână etc. etc.

Reparări și transformări bune și eficiente se pot executa la

NICOLAE GRUIȚIA

BLĂNAR DE LUX.

TEMESVĂR-JÓZSEFVÁROS, Hunyadi-ut. 9.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, argintării și orloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Magazinul electrotehnic al lui
Kalmár József
Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc. etc.

Andrássy Gábor mäsar

— Arad, str. Kasza Nr. 45. —

Aduc la cunoștința on. public, că în str. Kasza Nr. 45 am deschis atelier de mäsarit. Primesc totfelul de lucrări pentru zidiri și mobile în bransa mea, executându-le prompt și conștiințios. Comandele din provincie le execut prompt. Rugând binevoitorul sprijin al on. public, român

Cu toată stima:

Andrássy Gábor,
mäsar de mobilă și zidiri.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHIMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVĂR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsör-ut. 42.

Aranjată cu mașinăriile cele mai moderne cu putere electrică, spală, caleă, curăță albituri și haine bărbătești și de dame, și totfelul de lingerie cu prețuri moderate. La suma de peste 10 cor. pachetul se trimite franco. Filiale în Timișoara-Gyárvaros, Kosuth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer G. Ferencz-város: Sebestia-utca 7. Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

Pentru sezonul de vară și toamnă!

Recomand magazinul meu bogat asortat în: pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment de pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totdeauna recomand atelierul meu de blănărie pentru toate lucrările ce cad în bransa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

IOAN BALINT „JÁNOS“
Timișoara-Fabric. Palatul orașului.

Atelierul de dentură
Radu Novac

Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

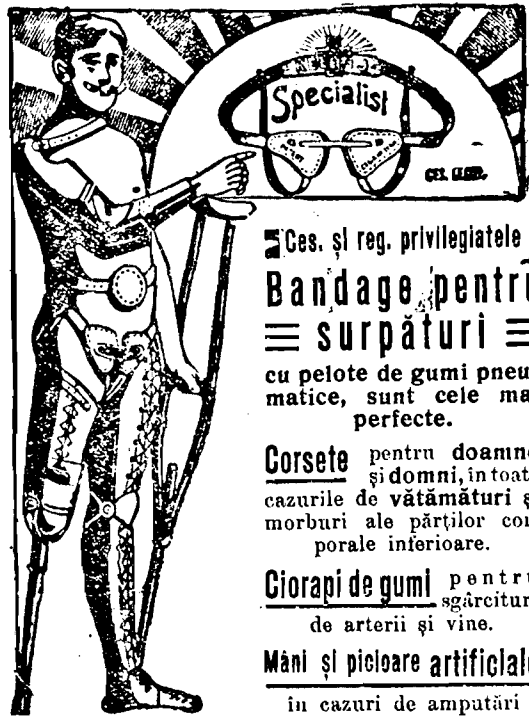
Vei cruța mulți bani!

dacă vei cerceta
hotelul și grădina
K r a v á r
din str. Sarló nr. 3.

la „**H é t v e z é r**“,

unde se pregătesc cele mai bune mâncări ungurești vinuri alese de deal, și bere proaspătă de kőbánya, pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciul cel mai bun.

Popioară cooperată. Iluminație electrică.

Ces. și reg. privilegiatele
**Bandage pentru
surpături**

cu pelote de gumi pneumatice, sunt cele mai perfecte.

Corsete pentru doamne și domni, în toate cazurile de vătămături și morburii ale părților corporale inferioare.

Giorapi de gumi pentru sgărcituri de arterii și vine.

Mâni și picioare artificiale în cazuri de amputări

Aparate ortopedice pentru marș și sprijinit (cărji).

Corsete artificiale pentru defecte corporale. Aparate ortopedice pentru băieți și fetițe, precum și tot soiul de articli pentru sanatorii se confecționează după cele mai nouă sisteme și mai modernă tehnică cu prețuri moderate originale de fabrică.

Cele mai nouă liste de prețuri ilustrate, cari conțin c-a. 3000 ilustrațiuni și îndrumări de folosință se trimit la cerere gratuit și franco de către „Fabrica ces. și reg. priv. de bandage și specialități medicale a lui

KELETI I. BUDAPEST, IV., Prov.
Koronaherczeg-ut. 17.

Fondată 1878.

Telefon 13—76.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în bransa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloceste mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

Telefon Nr. 671.

Ospătăria și Restaurantul la „BOUL ROȘU“

ARAD

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public, că ospătăria de sus, care sustă pe numele meu ca proprietate de 30 de ani, am ținut-o și o țin în cea mai perfectă curățenie.

Pentru oaspeții din provincie stau la dispoziție 15 odăi mobilate, stăle pentru cai și căruțe, etc.

Mâncări și beuturi escelente. Vinurile mele proprii dela Mocrea (Apatelek).

Prețuri moderate și serviciu prompt și curat.

Cu stimă:

Gheorghe Vasits

Ospătar.

Hotel și Restaurant la Drumul de fer

(Vaspálya szálloda)

vis-à-vis cu gara mare spre apus

în Arad.

Pentru oaspeții din provincă stau la dispoziție 18 odăi mobilate în cea mai deplină curățenie.

Vinuri excelente de sub promotoriul Aradului

Bucătărie de prima clasă.

Prețurile cele mai moderate.

Pentru d-nii preoți deosebită îngrijire.

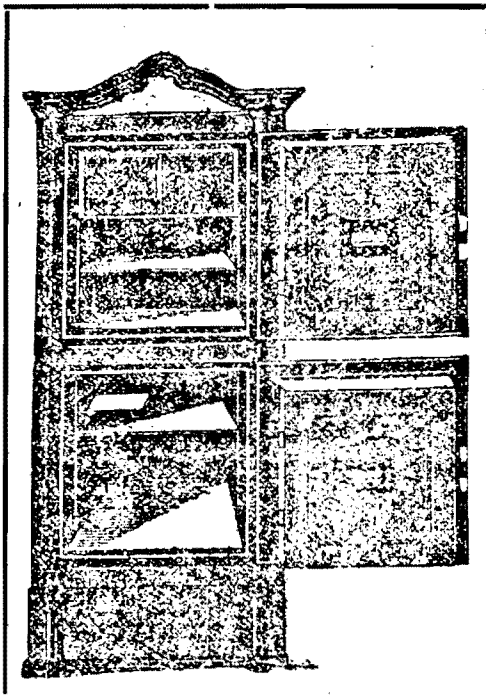
Cu stimă:

Horváth Sándor

hotelier.

Prima fabrică transilvană
ces. și regală privilegiată de
Casse de fer și oțel și lăcătușerie de artă
și construcție instalată cu forță electrică.

Serviciu solid, prompt și conștientios.
Prețuri moderate.

Cataloage de prețuri gratis și franco.
Prima referință.

E. Purece,
Sibiu—Nagyseben, Strada Faurului
(Schmiedgasse) Nr. 19.

Mătăsuri louisien 48 cr. — Pongée 65 cr.

Zace în interesul d-voastre

ca înainte de a vă procura cele trebuincioase pentru toamnă să cercetați noutățile de toamnă din mătasă și lînuri de spălat aflătoare în magazinul

Frații Popper (Popper Testvérek)

în Arad, strada Forray.

Catifea luxoasă pentru haine 65 cr. Catifea turcească dela 75 cr.

Rugăm binevoitorul sprijin.

Cu stimă:

Frații Popper.

Arad, str. Forray.

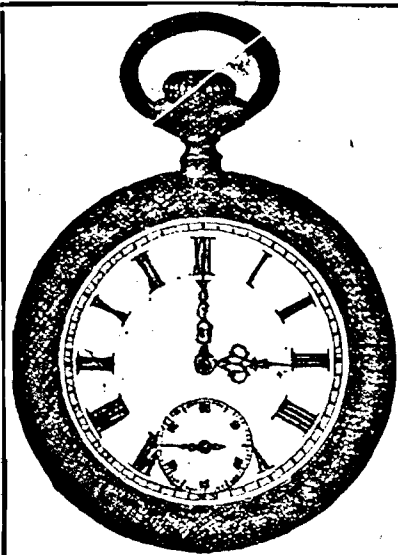
GHEORGHE IANCOVICI prăvălie de manufactură.

== Arad, strada Forray Nr. 2. ==

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românească, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stoffe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Dumitru Martin măestru
tâmplar
Orăștie—Szászváros (casa proprie).

Își recomandă atelierul bine
asortat cu materiale foarte
uscate. Intreprinde și execută
conștențios tot felul de lucrări
aparținător branșei acesteia,
aranjamente interne și lucru
pentru edificii, oriunde, și în
orice stil.

— Preț convenabil! —

Cruțați și Vă încercați norocul!

În **30 Septembrie** va fi

a doua tragere a lozurilor de Tisa, cari
afară de celea două câștiguri principale
de câte **180.000 Cor.** mai au
câștiguri în sumă totală de

2,800.000

și aduc pe lângă toate acestea încă și 4 procente la sută interese.

De prezent vindem aceste lozuri pe 48 rate lunare de
câte 10 coroane. Nici un risc! Bani nu sunt perduți
ca la alte multe loterii de noroc. Toate casele statului
primesc aceste lozuri ca cautiune!!!... Ele sunt o hâr-
tie de valoare de prima bonitate, — care oricând se
poate vinde la bursă sau se poate lombarda la orice
bancă. Ultima tragere va fi în anul 1930, până la care
termin tot lozul trebuie să se tragă necondiționat cu
un câștig mai mic sau mai mare. Deja după solvirea
ratei prime participă cumpărătorul, — pe baza listei de
rate ce i se estradă cu reîntorcerea poștei, — la toate
tragerile, iar câștigurile sunt în întregime ale lui.
Trimițându-i-se rata primă prin mandat postal, pentru
asigurarea celorlalte rate punem la dispoziția stimaților
noștri cumpărători cecuri postale.

Grăbiți cu comanda, căci proxima tragere e
deja la ușă!... Nu lăsați ocazia să treacă!...
.. Puneți mâna pe noroc!... ..

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UG. SPOL., BUDAPEST V., SAS-U. 24.

Se caută agenți în provincie.

MONUMENTELE

CELE MAI IEFTINE

din diferite materii în exe-
cuția cea mai ieftină până la
cea mai pompoasă se pot
căpăta la magazinul de

.. monumente ..

al lui

IOSIEF MENRATH

SCULPTOR

ARAD, STR. IÓSZEF-FÖHERCEG

(vis-à-vis de biserica evanghelică).

Garanță pentru ori-ce lucru.